

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Žiga Koščak

Razvojna pomoč kot ovira: primer Afrike

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Žiga Koščak

Mentorica: doc. dr. Cirila Toplak

Somentor: doc. dr. Žiga Vodovnik

Razvojna pomoč kot ovira: primer Afrike

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

Razvojna pomoč kot ovira: primer Afrike

Že v času pred kolonizacijo, so zahodni narodi »odkrivali« Afriški kontinent in tako posledično prihajali v stik s staroselci. Vendar pa je že v tistem obdobju Zahod bili prepričan v svojo superiornost, kar se je kasneje odrazilo in potenciralo v času kolonizacije. Prav prepričanost v superiornost je bila eden od razlogov, da so se zahodni narodi počutili dolžne razviti »črno celino« in si ob enem prilastiti bogastvo, ki ga ta celina premore. Tak odnos do afriških držav pa zahodne države gojijo še danes. S tem ko naj bi pomagale afriškim državam, v resnici pomagajo sebi, ob enem pa zavirajo razvoj afriškega kontinenta. Kajti prav afriške države, afriške vojne, afriški trg in afriške surovine so tisto, kar razviti svet potrebuje in tisto kar si prizadeva nadzorovati. Vendar pa so razvite države skozi celotno zgodovino to odvisnost bolj ali manj spretno prekrivale. Z zaviranjem razvoja afriških držav so ironično dosegle ravno obratno in sicer to, da je Afrika postala odvisna od njihove pomoči. Na ta način razvite države še danes nadzirajo afriški kontinent in skrbijo, da so nafta in podobne pomembne surovine v njihovih rokah.

Ključne besede: Afrika, razvojna pomoč, razvoj, kolonizacija.

Development aid as a barrier: the case of Africa

Even before colonisation, western nations »discovered« the continent of Africa and came into contact with its native peoples. At the time westerners were confident in their superiority over the African natives, a belief which would be highly evident and potent during the continent's later colonisation. This belief in superiority was one of the reasons the West felt obliged to develop the "black continent", while at the same time, taking the continent's riches. This attitude towards African nations is one that the West still harbours and grows. Through helping African nations they are, in reality, helping themselves, and at the same time they inhibit the development of the African continent. African countries, African development, the African market and African raw materials are all what the West needs and what it wants to control. All throughout its history, however, the West has taken advantage of its dependency by Africa. Somewhat tragically and ironically, Africa's development has achieved the opposite result, being that Africa itself is dependent on Western nations. Thus, we will see that the continent of Africa is actually controlled by the West, naturally protecting its interests in oil and similar raw materials.

Keywords: Africa, development aid, development, colonization.

Kazalo

1 UVOD	5
2 AFRIKA Z VIDIKA ZAHODNIH DRŽAV	8
2.1 STEREOTIPI.....	9
2.2 PRIMERI POTENCIRANJA STEREOTIPOV	9
2.3 SUPERIORNOST	11
3 ODNOSI Z EVROPO in ZDA.....	13
3.1 ODNOSI V PRETEKLOSTI.....	13
3.2 OBDOBJE PRED in MED KOLONIALIZMOM.....	14
3.3 KOLONIALIZEM KOT NEKAJ POZITIVNEGA?	15
3.4 INFRASTRUKTURA in SOCIALNE STORITVE	16
a) zdravstvo.....	17
b) šolstvo.....	18
c) nacionalizem.....	20
č) ceste in železnice	21
4 ODNOSI DANES	23
4.1 EVROPA - AFRIKA	23
4.2 ZDA – AFRIKA	25
4.3 DRUGI PRIMERI IZKORIŠČEVALSKIH ODNOSOV ZAHODA	25
a) »odpadki«	26
b) »izkoriščanje otrok«	26
c) »Sudan«	27
5 ODPIS DOLGA	29
6 INTERESI ZAHODA	31
6.1 POMOČ, DENAR, OROŽJE	32
7 ORIS MOŽNIH REŠITEV ZA POMOČ AFRIKI	35
8 SKLEPNA MISEL	38
9 LITERATURA.....	41

1 UVOD

Osrčje Afrike je bilo zahodnim državam¹ nepoznano vse do konca 18. stoletja. V naslednjih desetletjih pa so si Afriko razdelile nekatere najbolj razvite evropske velesile. Tako se je po letu 1879 razbohotil imperializem, kateri je bil simbol moči in velesile so se počutile poklicane, da na afriški kontinent prinesejo civilizacijo.

Ker je kasneje v Evropi prišlo do industrijske revolucije, so evropske države nujno potrebovale nove surovine in Afrika² je dobila novo vlogo. Evropsko gospodarstvo je poseglo po afriških nasadih in rudnikih. Želeli so si prodreti na afriški trg in si zagotoviti nadzor nad viri celine, za doseg tega cilja pa so uporabili vojaško silo.

Vse do konca kolonializma, so zahodne države načrtno delovale tako, da se Afrika nebi razvila bolj, kot je bilo potrebno za razvoj samih kolonialnih držav. Na ta način so ohranjale nerazvitost afriških držav in afriškega ljudstva, v določenih primerih pa so tudi same poskrbele za nazadovanje razvoja.

Tak odnos pa se nadaljuje še danes. Namreč zahodne države danes tekmujejo za nadzor nad surovinami na »črni celini«, ob enem pa navzven kažejo podobo držav, ki si na vso moč prizadevajo odpraviti revščino in nerazvitost v Afriki.

Medtem pa, ko se podobe revščine in bolezni v Afriki redno prikazujejo v zahodnih medijih, korporacije odgovorne za stalno izkoriščanje naravnih in človeških virov, črno celino vidijo kot deželo prihodnosti. Na Zahodu prevladuje mišljenje, da se Afrika ne more izkoptati iz močvirja bede, v katerega so jo pravzaprav potisnile zahodne države. Prav to pa je razlog za vso razvojno pomoč v obliki enormnih posojil. Kot bom poizkušal prikazati v tej diplomski nalogi, je prav pomoč v obliki posojil eden glavnih vzrokov, da se Afrika ne more otresti revščine in doseči razvoja primerljivega ostalim kontinentom. Torej bi lahko rekli, da je vsa pomoč, ki jo »nudijo« razvite države zgolj in samo kaplja v to močvirje bede, ki ga v bistvu le

¹ Med zahodne države spadajo države tako imenovanega prvega sveta. Mednje se uvrščajo kapitalistične, industrializirane države zahodne Evrope in ZDA, ter tudi države, ki geografsko sicer niso na zahodu; Japonska in Avstralija.

² Z besedo Afrika, bom tu pravzaprav opisoval Afrike, oziroma problematiko enotne Afrike. Potrebno pa je vedeti, da Afrika ni monolit, ter da so si afriške države med seboj zelo različne, a nekatere med seboj povezujejo enaki problemi; lakota, bolezni, korupcija, itd.

še povečuje. Ob enem pa ja vsa pomoč zgolj fasada, ki zakriva razpoke med kateri se kažejo interesi velesil po nadaljnem izkoriščanju Afrike. Kapital zahodnega sveta pa se tako uporablja za izkoriščanje in ne za razvoj afriških držav.

1.1 Cilj preučevanja

Cilj naloge je podati pregled odnosov med zahodnimi državami in Afriko, tako v zgodovini kot v današnjem času. S tem želim pokazati, da se izkoriščanje Afrike, kot ga poznamo iz obdobja kolonizacije, nadaljuje še danes. In kot kaže, se bo odnos gospodar-hlapec nadaljeval tudi v prihodnosti, saj dvomim, da je v interesu Zahoda, da se Afrika otrese odvisnosti od njegove pomoči. Ob enem pa želim prikazati, kako pomoč v obliki denarnih posojil negativno vpliva na razvoj afriških držav.

1.2 Raziskovalne metode

Predmet preučevanja diplomske naloge bodo odnosi med zahodnimi državami in državami afriškega kontinenta. Posluževal sem se del tako domačih in predvsem tujih avtorjev, ter poročil različnih organizacij in medijev objavljenih na medmrežju ter različnih člankov v revijah.

Že pred začetkom pisanja naloge sem z metodo zbiranja virov izbral in predelal določeno literaturo. Med samim pisanjem naloge sem si pomagal z zgodovinsko metodo preučevanja odnosov med zahodnimi in afriškimi državami v času kolonializma in postkolonializma. Z deskriptivno metodo sem prikazal v kakšnih odnosih sta Zahod in Afrika bila ter kakšni odnosi prevladujejo danes. Ob enem sem z komperativno metodo pokazal, da se odnosi danes in tisti v času kolonializma, ne razlikujejo dosti. Pri pisanju naloge sem si v veliki meri pomagal s preučevanjem sekundarnih virov.

1.3 Hipoteza

V nalogi bom s pomočjo zgoraj navedenih raziskovalnih metod poizkušal potrditi naslednji hipotezi:

1. *Zahodne države, od časa kolonializma pa vse do danes, izkoriščajo afriško celino za lasten razvoj. Nikoli jim ni bilo zares v interesu, da bi Afrika dosegla razvoj, primerljiv Zahodu in tako postala neodvisna od zahodnih držav.*

Tu bom s pomočjo sekundarnih virov in zgodovinsko analizo prikazal odnose med zahodnimi in afriškimi državami, ter poizkušal dokazati, da so bili ti predvsem izkoriščevalske narave.

2. *Z razvojno pomočjo³, Zahod zgolj ovira razvoj afriških držav. Razvojna pomoč je le perverzen način ohranjanja statusa quo in s tem način kako Afriko obdržati v odvisnosti od pomoči zahodnega sveta.*

Za dokazovanje druge hipoteze pa bom s pomočjo predvsem deskriptivne metode orisal odnose med Zahodom in Afriko tako v preteklosti kot tudi danes, ter na ta način poizkušal dokazati, da Zahod v resnici omejuje razvoj Afrike in s tem le še povečuje njeno odvisnost od zahodnih držav.

³ Razvojna pomoč ali gospodarska pomoč (Benko 1997, 26) je na nek način prenos določenih sredstev ozirom dobrin iz države oziroma dela sveta kjer jih je v izobilju v države kjer teh sredstev primanjkuje. Namen pomoči pa je razvoj predela, ki je v pomanjkanju. Pomoč lahko zajema tako denar, storitve kot tehnično pomoč.

2 AFRIKA Z VIDIKA ZAHODNIH DRŽAV

Kljub temu, da je Afrika že vrsto let dekolonizirana, pa v očeh Zahoda Afrika še vedno velja za državo tretjega sveta, ki se v ekonomskem in kulturnem razvoju nikakor ne more primerjati z zahodnimi državami.

Eden od vzrokov je prav dekolonizacija sama. Ta je sicer spremenila takratno podobo sveta, vendar nikdar ni bila v celoti dokončana. Vrhunec je dosegla v petdesetih letih, nato pa zašla v krizo. Razvoj v formalni neodvisnosti ni potrdil upravičenih velikih pričakovanj, zaostajanje v razvoju pa je postalo čedalje večje. Razlike med razvitimi in nerazvitimi so se tako le še povečevale. Nepravičnost mednarodnega ekonomskega reda pa je ostala in se še povečevala, saj je svetovno tržišče ostalo izrazito kapitalistično. Kot posledica tega, se je kolonialna odvisnost nadaljevala, pa čeprav v spremenjenih okoliščinah. In nadaljuje se še danes.

Bistvo neokolonializma je namreč v tem, da je država podrejena neokolonializmu teoretično neodvisna in suverena v mednarodnem prostoru, v resnici pa sta njen ekonomski sistem in politika vodena od zunaj (Nkrumah v Jeffs 2007, 463). Ozemlja so tako dobila formalno politično neodvisnost, niso pa dobile dejanske možnosti samostojnega razvoja, saj so še vedno odvisna od držav, ki so jih kolonizirale. Le te so za seboj pustile razmere, ki Afriki niso omogočale primerljiv razvoj. Kajti z dekolonizacijo, rastjo multinacionalnega kapitala in zamenjavo administrativne uprave, ta »razvoj« ni vključeval celovite zakonodaje na državni ravni niti ni vzpostavljajal izobraževalnih sistemov na primerljivi ravni.

Vse to pa je voda na mlin Zahoda, ki tako ohranja Afriko nerazvito in odvisno od pomoči zahodnih držav. Prav tako se danes o Afriki še vedno govori skozi stereotipe. Kljub določnemu razvoju, ki je v resnici manjši kot bi glede na vsoto denarja prejetega od zahodnih držav pričakovali, pa Afrika še vedno ni konkurenčna zahodnim državam in tako se še danes skoraj ob vsaki omembi »črne celine« govorimo predvsem o revščini, boleznih in o spopadih. Tudi to pa je eden od razlogov, zakaj o večjem razvoju v Afriki, verjetno še dolgo ne bomo morali govoriti.

2.1 STEREOTIPI

Enega od vzrokov za toliko različnih stereotipov o Afriki gre zagotovo iskati v tem, da je Evropa žrtev svoje domnevne superiornosti in predstav o sami sebi. Civiliziranost neke nacije ali neke kulture se v Evropi še vedno meri po bližini oziroma oddaljenosti. Kot civilizirano se namreč smatra tisto, kar je Evropi blizu, kar je podobno. Drugačne duhovne in kulturne prakse pa so takoj degradirane v folkloro. Vendar pa se je tako imenovana evropska kultura, je nazadnje, nemalokrat izkazala za nekulturno.

2.2 PRIMERI POTENCIRANJA STEREOTIPOV

Za vpetost stereotipov v naše vsakdanje življenje, nehote poskrbijo tudi čisto običajni popotniki. Ti v svoji dobri nameri, da bi ljudi ozaveščali o problemih s katerimi se Afrika sooča, te probleme na nek način le potencirajo. Ob potopisnih predavanjih namreč večinoma izbirajo pretresljive podobe zaostalosti držav ter podobe žejnih in lačnih otrok. Kot po pravilu se na slikah pojavljajo zahodnjaki, ki nekaj dajejo ubogim otrokom ali revežem. Skoraj nikoli pa ne vidimo urejenih afriških mest, ne slišimo tistega, kar pravijo afriški profesorji, pisatelji ali inženirji (Tefera 2009).

Prav potopisi in turistični vodniki so na nek način najbolj »samoumevna« vrsta branja, na katere se opre človek, ko ga zaradi negotovosti potovanja po neznanih krajih načenja notranji mir. Velikokrat namreč lahko slišimo, da neko potovanje ni bilo takšno kot je nekdo pričakoval, vendar pa bi bilo bolje rečeno, da ni bilo tako, kot je bral. Prav zato morajo biti takšni potopisi veliko bolj kredibilni (Said 1978, 112). Nikakor ni sporno, da se prikazuje revščino in bedo, kajti ti v Afriki dejansko obstajata. Vendar pa so takšna poročanja nemalokrat zelo neuravnotežena in evrocentrična.

Prav to, pomanjkanje pozitivnega, pa se v veliki meri dogaja v literaturi, ki je predpisana kot obvezno šolsko gradivo. Torej lahko govorimo spornem projektiranju podobe Afrike širši množici s strani države.

Ne le sporna, temveč tudi zastarela in žaljiva je terminologija, ki se v strokovni literaturi že dolgo ne uporablja. V učbenikih se še vedno uporabljajo izrazi kot so Bušmani ali Grmičarji, Hotentoti, Pigmejci, Bantu črnci ter Sudanski črnci. Ti izrazi pa v resnici nimajo nobene povezave z realnostjo in le opredeljuje ljudstva, ki sploh ne obstajajo, z izrazi, ki smo jim jih nadeli »beli osvajalci«. Ne gre toliko za posamezne izraze, temveč je sporen generalni govor

ter tudi vizualno upodabljanje Afrike v učbenikih. Sporna je predvsem primerjava med Afriko ter Severno Ameriko. Na straneh Afrike najdemo zgolj slike lačnih otrok in na stotine beguncev, na strani Amerike pa so upodobljeni vsi pozitivni presežki, ki jih premore razvita in napredna družba. To pa ustvarja občutek, da v Ameriki nista prisotna ne revščina, ne kriminal.

Ni sporno, da ljudje obiskujejo Afriške države ter o tem pripravljajo potopisna predavanja. Prav tako ni sporno, da se njihovi potopisi objavljajo v nekaterih medijih. Vendar pa bi bilo smotno, da bi te potopise, predno pridejo v javnost, pregledati strokovnjaki na teh področjih in ne le uredniki revij, ki nimajo vedno pravega vpogleda v določeno tematiko. Prav tako bi bilo priporočljivo, da bi se popotniki posvetovali z ljudmi iz različnih institucij (npr. Afriški center), preden bi taka predavanja pripravili. Prav ti namreč najbolj poznajo realne razmere v afriških državah in bi tako lahko svetovali kaj je zares pomembno poudariti in prikazati, da ne bo po nepotrebnem govora le o »bulmastifih in Strojanovih«. Zavedati se je namreč potrebno, da veliko več ljudi prisluhne potopisnim predavanjem, še posebej če le te pripravijo njihovi znanci ali po možnosti kakšna znana osebnost. Prav ti še veliko raje dodajo veliko preveč subjektivnih čustev pri opisovanju vsega negativnega. Obratno pa lahko rečemo za predavanja strokovnjakov. Oziroma lahko rečemo, da veliko več ljudi prisluhne popotnikom kot nekim verodostojnim akademikom (Tefera 2009).

Če pa se dotaknemo problematike šolske literature, bi bilo nujno potrebno spremeniti učni program oziroma gradiva, v katerih so objavljeni sporni izrazi in način prikazovanja Afrike, ki jih morajo osnovnošolci in dijaki absorbirati.

Odgovorni za snov, bi morali po besedah predsednika Afriškega centra Maxa Zimanija, poiskati stvari, ki so značilne za afriške države in nebi pisali le o negativnih stvareh, kot je lakota. Tako bi lahko pisali o Kilimandžaru, Viktorijinih slapovih, mangu, koruzi, zlatu, kavi, starem Egiptu, velikih jezerih, itd. (Ozmec 2007). S tem bi prikazali popolnoma drugačno sliko Afrike. Veliko bolj pozitivno. S tem pa bi pripomogli tudi k drugačnemu dojemanju le te.

Vse preveč je tudi posploševanja ko se govori o Afriki. Tako pogovor o Afriki vedno spremljajo vojna, lakota in bolezni. Seveda se moremo mimo dejstva, da je v Afriki ponekod tudi lakota. Ampak to ni vse in ni povsod. Afrika ni monolit. V večini afriških držav tudi ni vojne in ljudje živijo normalno.

Sporno pa je tudi dejstvo, kako se še danes otrokom Afriko predstavlja skozi neka plemena ljudi, ki so oblečeni zelo primitivno (če sploh so) in po možnosti še oboroženi z sulicami in loki. Tako tudi Fanon (Jeffs 2007, 465) opisuje svoje srečanje z belim otrokom. Ta se ga je ustrašil, razlog za to pa gre iskati prav v različnih stereotipih, ki še danes krožijo o Afriki in njenih prebivalcih.

Tak primer lahko najdemo tudi v Sloveniji in sicer v Juri Muri v Afriki. Lahko rečemo, da so se s pomočjo te knjige od leta 1988 naprej socializirale cele generacije otrok. Vendar v kakšno smer so se socializirale?

Naj spomnim, Juri Muri se ni maral umivati, zato se je odločil da bo pobegnil v Afriko. Verjel je namreč da: »Bolje iti bo na južno stran zemlje. Tam zamorci neumiti brez vode, brisač žive« (Pavček 1997, 2).

Juri se tako sprehaja po Afriki, kjer opazuje eksotične živali, na kar zavije v vas, kjer »v čudnih hišah iz vejevja pravi črnici žive« (Pavček 1997, 16).

Tako lahko otroci, katerim se knjiga bere, sklepajo, da urbana Afrika sploh ne obstaja in ni del globalne moderne, saj so tam domačini opremljeni s kopji in ščiti, poleg tega pa se obnašajo, kakor bi prvič videli belca. Ti zamorci naj bi predstavljali Afričane v celoti, saj so to edini Afričani, ki jih bralec v knjigi spozna. Le ti ne vedo, ali je Juri črn, rjav ali bel, zato ga začno umivati. Torej so neuki. So pa tudi nevarni in prijateljstvo z njimi ni mogoče, saj Jurija na koncu pred Afričani reši noj.

In če vemo, da se otroci prav veliko o Afriki vse do višjih stopenj šolanja ne učijo, lahko sklepamo kako močno se v njih zakorenini podoba Afrike in Afričanov iz podobnih knjig ter risanih filmov. Ob enem pa je, kot je bilo tudi za utemeljitev kolonialnih posegov, tudi danes potrebno ustvariti legitimnost za ekspanzijo in dominacijo. In opisovanje negativnosti Afrike omogoča prav to.

2.3 SUPERIORNOST

Težko si je v današnjem času predstavljati, da bi lahko ljudem zahodnih država po tolikih letih vcepjanja občutka ekonomske, intelektualne in kulturne prevlade, sedaj vcepili drugačno miselnost o Afriki.

Proces spremembe mišljenja je lahko še toliko težje, če vemo, da se je koncept *Drugega* vzpostavil že v samem začetku kolonializma. *Črni Drugi* evropskega razsvetljenstva je bil takrat nujni temelj. *Drugost* seveda ni dana, temveč je proizvedena. Proizvod *Drugega* ali z drugimi besedami rasna podreditev, je nič drugega kot prikaz veličine bele rase. Nič drugega kot dokaz lastne superiornosti in opravičilo za poseganje v Afriški kontinent. Ta je takrat pomenil rešitev krize evropske moderne, ne le v smislu rešitve identitete in kulture, pač pa tudi v smislu rešitve ekonomije in politike. *Drugi* je tako predstavljal absolutno negacijo evropskega. Ta neevropski subjekt namreč deluje, govori in razmišlja na način, ki je povsem nasproten evropskemu. Tako zlo, barbarstvo in razuzdanost koloniziranega *Drugega* omogočajo dobroto, civiliziranost in dostojnost evropskega Sebstva (Negri in Hardt 2003, 128). Podobno mišljenje, pa še vedno obstaja in se širi med ljudi. In dokler se ne bo takšno mišljenje, pa čeprav morda ni zlo namerno, širilo še naprej, temu mišljenju še dolgo ne bo konca.

Primer utemeljevanja evropske superiornosti, je ugotovitev Knoxa. Ta ugotavlja (Knox v Lindqvist 1992, 129), da smo zahodnjaki superiorna bitja, za kar gre razlog iskati v boljši kakovosti možganov. Težko je verjeti, da bi glede na razvoj medicine v času kolonializma lahko kdokoli ocenjeval kakovost možganov. Vendar pa so si v tistem času ljudje izmišljevali vse mogoče razloge, ki so utemeljevali njihovo superiornost in opravičevali nehumana dejanja v odnosu do črnih Afričanov. Razmišljanje o superiornosti v tistem času je bilo po mnenju Saida (1978, 49) vsaj do neke mere neupravičeno. Nesmiselno je namreč govoriti o superiornosti in inferiornosti. Po njegovem mnenju poznamo civilizacijo Egipta bolje kot civilizacijo katere koli druge dežele. Le ta pa presega kratkotrajno zgodovino naše rase, ki je bila v času, ko je egiptovska že preživela svoj vrhunec, še vedno izgubljena v prazgodovinskem obdobju. Zato je še toliko bolj zanimivo Heglovo razmišljenje (Brumen in drugi 2001, VI), da Afrika ni del zgodovine, kajti ne more dokazati zgodovinskega dogajanja in razvoja.

3 ODNOSI Z EVROPO in ZDA

V resnici je afriška celina, nič manj raznolika in protislovna od evropske in ameriške, v veliko večji meri žrtev svojega bogastva. Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad imata pri tem pomembno vlogo. Z vztrajanjem pri vračilu dolga večine afriških držav in s privatiziranjem že tako šibkega javnega sektorja potiskata ljudi v še globljo bedo. Če ni denarja iz državne blagajne za socialo, potem ni poceni prevoza in tudi šole niso brezplačne. Vrata razvoja tako ostanejo zaprta, to pa je, vsaj tako se zdi, predvsem po gođu zahodnim državam.

Še huje je, da razviti v zameno za pomoč pritiskajo na afriške in druge nerazvite države, naj te ukinejo davke na evropske izdelke - računalnike, mobitele in celo na orožje. Po drugi strani pa se Evropa in ZDA nočeta odpovedati subvencioniranju svojih kmetovalcev. Na ta način se bo Afrika težko izklopala iz odvisnosti. Poleg tega se zahodnim državam več denarja vrne, kot ga v obliki »pomoči« pošljejo v Afriko. Konec koncev je, kot bom poskušal prikazati v nadaljevanju, to tudi cilj vseh denarnih posojil in tako imenovane pomoči revnim državam.

3.1 ODNOSI V PRETEKLOSTI

Zgodovinsko dejstvo je, da sta si Evropa in Severna Amerika že v 15. stoletju na nek način prisvojili Afriko. Zaslužjila sta tamkajšnje domorodce, ter z njihovo »pomočjo« pričeli izkoriščati bogate naravne vire, ki jih ta kontinent premore. Ko je bil kolonializem čez stoletja odpravljen, pa sta ti velesili za seboj pustili opustošenje. Znano je namreč, da je bil kolonializem sistem, ki je bolj kot karkoli drugega funkcioniral v dobro metropole države kolonizatorke. Tako se zastavi vprašanje, kaj so države kolonizatorke dobrega naredile za Afriko.

Kot pri vsaki stvari, obstajata vedno dve plati in tako se tudi v tem primeru poleg velike večine, ki je mnenja, da je kolonializem naredil veliko škodo, najdejo tudi zagovorniki kolonializma.

Ti trdijo, da so kolonialisti socializirali Afriško prebivalstvo ter pomagali razviti Afriko tako tehnološko kot tudi politično. Trdijo, da so prav kolonisti tisti, ki so zgradili železnice, šole, bolnišnice in podobno (Rodney 1982, 321). To je seveda res, vendar pa bom poizkušal prikazati, da Afričani v resnici niso imeli veliko od teh pridobitev in od vse mogočne

tehnologije ter znanja, ki so ga premogli osvajalci iz zahoda. Lahko bi celo rekli, da je bilo ravno obratno.

Tako je moj namen dokazati, da so zahodni osvajalci Afriki bolj škodovali kot koristili. Da so se z Afriko bolj okoriščali, kot jo dejansko razvijali in da se tak odnos med Zahodom in Afriko nadaljuje še danes. To pa je tudi eden od razlogov, da se Afrika ne razvije v takšni meri kot bi se ob vsej prejeti denarni pomoči lahko oziroma bi se morala.

Preden pa se posvetim »sodelovanju« in odnosom, ki obstajajo danes oziroma v novejši zgodovini in ki povezujejo Evropo ter ZDA z Afriko, pa se moram nujno posvetiti tudi odnosom, ki so vladali v času pred in med kolonializmom.

3.2 OBDOBJE PRED in MED KOLONIALIZMOM

To čemur so kolonialisti rekli razvijanje Afrike, je na nek način le cinični izraz za stopnjevanje kolonialističnega izkoriščanja Afrike za razvoj kapitalistične Evrope. Po njihovem mnenju je Evropa Afriko razvila s tem, da je v Afriko prinesla socialni red, nacionalizem ter ekonomsko modernizacijo. V tistem obdobju se je v Evropi zagovarjalo rasno razlikovanje, ki je človeštvo delilo na več in manjvredne ljudi. Zaradi raziskovalnih potovanj Evropejcev je bilo mogoče »znanstveno« dokazati, da je Evropa z razliko od ostalih kontinentov razvita in civilizirana. Ta in njej sorodne ideje pa so omogočile aksiom, po katerem morajo Evropejci vladati Neevropejcem (Said 2005, 27–28). Zanimivo kako je takšna ideja aktualna še danes.

Zgodba o kolonializmu je večini dobro znana. Manj pa je znano, da so Afričani in Evropejci, še pred evropskim kolonializmom, med seboj trgovsko sodelovali. In prav v tem obdobju se je na nek način že pričelo izkoriščanje. Seveda se Afričani takrat tega takrat niso zavedali, so se pa tega prav gotovo dobro zavedali evropski osvajalci. Lahko bi rekli, da je Evropa izkoristil Afriško zaostalost, kajti niso se zavedali kakšne bodo posledice njihovih dejanj, na ta način pa so okrepili prepričanost v svojo superiornost. Namreč v zameno za evropski smodnik in rum, so Afričani Evropejcem poleg zlata in ostalih dobrin, predajali tudi svoje ljudi. To so bili po večini ujetniki obsojeni zaradi različnih zločinov, katerih so se na predlog kolonizatorjev, Afričani rade volje znebili. Le ti so tako v rokah Evropejcev postali sužnji. To pa je bilo ključnega pomena, da se je Evropska ekonomija v kratkem času močno razvila, kajti v

kratkem času so na račun Afriških sužnjev pridobili ogromno delovne sile. Po drugi strani pa je bil to eden glavnih razlogov, da so Afričani ostali brez le te. Res je, da so Evropejci kasneje pričeli zaslužnjevati tudi vojne ujetnike in celo pričeli ugrabljati domorodce, pa vendar lahko rečemo, da Afrika tudi na račun požrešnosti svojih vladarjev izgubila svojo moč. Namesto, da bi ti vlagali v razvoj celotne skupnosti, so ti blago pridobljeno v trgovanju z kolonizatorji načeloma obdržali zase. Kakšno škodo je utrpela Afrika s tem, ko je izgubljala svoje ljudi in kako velika pridobitev so bili sužnji za Evropo, nam lahko pove ocena o številu ljudi odpeljanih v suženjstvo. To je ocenjeno na nekaj deset milijonih ljudi. Kako veliko in pomembno delovno silo predstavlja takšno število ljudi, pa je iz razlike v razvoju razvidno še danes. Poleg tega je število na strani Afriške izgube še veliko večje, saj mnogo sužnjev poti v Evropo in Ameriko ni preživel, veliko pa jih je tudi umrlo v boju z kolonizatorji. Da je bil udarec za Afriko še toliko večji, so bili v suženjstvo odpeljani moški in ženske v najboljših letih in tako na vrhuncu svoje moči (Rodney 1982, 126–346).

Vendar pa se bom raje kot vzrokom za nastanek kolonizacije posvetil dogajanju v času le te in posledicam, ki jo črni kontinent občuti še danes.

3.3 KOLONIALIZEM KOT NEKAJ POZITIVNEGA?

Kot že omenjeno, kljub vse splošnemu zavedanju, da se je Afriki v času kolonizacije godila krivica, pa še danes obstajajo nekateri posamezniki, ki trdijo, da je bila kolonizacija za Afriko nekaj pozitivnega.

V to je možno dvomiti že na začetku, saj naj bi bil kolonializem spreminjanje neizkoriščenih, nezasedenih ozemelj sveta v koristno novo različico evropske metropolske družbe (Said 2005: 156). Vsega kar je bilo odveč na teh ozemljih, se je bilo potrebno znebiti, zapreti v rezervate, izkoristiti in obdavčiti, na istem prostoru pa ustanoviti novo družbo. Pa vendar se pojavljajo določeni Evropski in Ameriški akademiki, ki so menja, da je bilo Evropsko trgovanje s sužnji brez dvoma moralno zlo, vendar pa naj bi bilo to z ekonomskega stališča gledano za Afriko pozitivno.

Eden od razlogov za takšno razmišljanje pravi, da so si Afričani, s tem ko so v zameno za dobrine Evropejcem predali svoje ujetnike, tako ustvarjali bogastvo. Tu pozabljajo, da so bili to izdelki, ki so bili v resnici zelo primerljivi z izdelki izdelanimi v Afriki. Ob enem pa so bili to v veliki meri predmeti brez večje vrednosti in večinoma izdelki, ki so imeli kratko življenjsko dobo. Poleg tega pa so Afričani po navadi dobivali izdelke najslabše kakovosti.

Tako rum kot tudi smodnik, ugotavlja Rodney (1982, 54), sta bila načeloma najbolj cenene sorte.

Naslednja trditev se navezuje na ekonomsko in politično rast. Zagovorniki trdijo, da so se določena Afriška kraljestva okrepila tako ekonomsko kot politično, s tem ko so stopila v trgovinski odnos z Evropejci. Kot primer so navedli Benin, Dahomey in Asante. Ta kraljestva so bila v resnici razvita še preden so prišla v kontakt z Evropejci. Na dejstvo da so Afriške države pridobile politično moč s tem ko so se znebila ujetnikov, pa Rodney odgovarja s primerom kolere. Pravi da kljub temu, da zaradi kolere umre več tisoč ljudi, pa kljub temu število prebivalstva lahko narašča. V tem primeru ne moremo govoriti o rasti prebivalstva zaradi kolere, temveč rasti kljub koleri. Torej lahko rečemo, da so se države kljub trgovini s sužnji trudile tako za politični kot tudi ekonomski razvoj. Pri tem pa jih je trgovina s sužnji prej ovirala kot jim pomagala (prav tam, 155).

Eno izmed najbolj primitivnih stališč, ki zagovarja kolonializem v Afriki, se nanaša na lakoto. Zagovorniki namreč trdijo, da je bil »izvoz« na milijone ujetnikov zgolj eden od načinov kako se znebiti lakote v Afriki.

Seveda ne predstavljajo skupnega stališča vseh evropskih in ameriških akademikov, vendar pa nekako nakazujejo na možnost razvoja nekega novega trenda ortodoksnega razmišljanja v kapitalističnem okolju. Morda je prav to tisto kar zahod potrebuje za upravičevanje kontroliranja Afriškega ozemlja tudi v prihodnosti. Zato bi bilo zelo pomembno, da se mlade odvrne od takšne literature. Kajti danes ne gre več toliko za preteklost, kot gre za prihodnost Afrike.

Poleg zgoraj omenjenih »pozitivnih« lastnosti, ki naj bi jih trgovanje s sužnji prineslo Afriki, pa bom poizkušal pokazati tudi »koristi«, ki naj bi jih Afričani imeli od ostalih pozitivnih stvari, ki so jih v Afriko prinesli kolonizatorji. Ob enem bom poizkušal tudi prikazati, kakšen odnos so kolonizatorji imeli do Afričanov in kako so namerno zavirali njihov razvoj.

3.4 INFRASTRUKTURA in SOCIALNE STORITVE

Za začetek je potrebno vedeti, da je bila sama narava Afro-Evropskega sodelovanja silno nenaklonjena prenosu pozitivnih idej in tehnik iz evropskega kapitalističnega sistema v afriški pred kapitalistični sistem produkcije. Tako so Evropejci že v samem začetku iz Afriškega trga izpodrinili lokalne proizvajalce, saj so sami premogli tehnologijo, s katero so lahko

določene materiale bolje obdelali, predvsem pa so jih obdelali hitreje in v večjem številu. Vzorednico s takšnim načinom izrivanja iz trga pa lahko potegnemo tudi z današnjo pomočjo, ki jo nudijo zahodne države. Dambisa Moyo (2009) poda primer afriškega izdelovalca mrež za varovanje pred komarji. Ta izdeluje mreže in jih prodaja po ceni, ki mu omogoča dostojno življenje. Nato se pojavi nek zahodni donator in dobronamerno podari več sto ali celo tisoč takšnih mrež brezplačno. Lahko bi rekli, da je ta gesta več kot dobrodošla, vendar pa moramo pomisliti tudi na lokalnega izdelovalca mrež, ki je tako ostal brez dela in posledično brez zaslužka.

Če se vrnemo nazaj v preteklost, lahko vidimo, da lokalni proizvajalci niso uspeli konkurirati vse večjemu povpraševanju in so se raje kot proizvodnji posvetili trgovanju z Evropejci. Ker so tako imeli Evropejci v svojih rokah vse niti monopola, je popolnoma jasno zakaj tehnologije niso želeli deliti z domačini in s tem ustvariti konkurenco. Še posebej je to veljalo za tehnologijo za izdelavo izdelkov večje vrednosti, kot so na primer smodnik, orožje in rum. In prav to se dogaja še danes. Sicer je danes razlika v tem, da v primeru, ko država razvitega zahoda zavrne pomoč pri kakšni posodobitvi v Afriki, se tu skoraj vedno najde kakšna druga razvita država vzhoda, ki je Afriki pripravljena pomagati. Znani so primeri ko so v preteklosti Čehoslovaki, Rusi in tudi Kitajci gradili jezove, ki jih zahodni kapitalisti niso hoteli (Rodney 1982: 165). To pa je dokaz, kako je kapitalizem na tem kontinentu vedno omejeval tehnološko evolucijo in s tem Afriki onemogočal, da bi razvila svojo tehnologijo. Afriki so razkrili le tolikšen del tehnologije, ki je bila potreba za še bolj učinkovito izrabljanje njenih virov.

Če obstaja mnenje, da so kolonizatorji Afriko razvili, tako da so postavili šole, bolnišnice, železnice in podobno, pa bom poizkušal pokazati, kako majhna je v resnici bila vsota vseh teh novitet za Afričane. Kot se radi pohvalijo, naj bi kolonializem v Afriki vpeljal socialne storitve. Vendar pa tudi v tem primeru ni bilo vse tako lepo kot se sliši.

a) zdravstvo

Da je bila za kolonizatorje na prvem mestu njihova dobrobit in da se pri tem niso trudili izboljšati zdravstvenega stanja domorodcev, ter da njihov namen ni bil preveč izobraziti tamkajšnjega prebivalstva, prikazuje naslednji primer portugalskih kolonistov. Ti namreč v petsto letih svoje prisotnosti v Mozambiku niso »uspeli« izučiti niti enega afriškega zdravnika. Kljub njihovi prisotnosti je bila pričakovana življenjska doba Afričanov dobrih

trideset let. Na dobrobit Afričanov v času kolonializma kaže tudi podatek, da je bila umrljivost pri rojstvih kar trikrat večja kot je bila pri naseljencih.

Vse to kaže, da je bila ustrezna medicinska oskrba, higiena ter dobrobit priseljencev veliko bolj pomembna kot nudenje ustrezne oskrbe Afričanom. Koliko so imeli domorodci od bolnišnic, ki so jih zgradili beli osvajalci govori tudi podatek, da je bilo v Abadanu, v času ko je tam živelo le okoli petdeset Evropejcev, v bolnišnici zanje na voljo le enajst bolniških postelj. Evropejski »dobroti« v prid govori tudi število bolnišnic po celem kontinentu. Štiri tisoč Evropejcev je tako leta 1930 imelo na razpolago dvanajst modernih bolnišnic, medtem ko je bilo okoli štirideset milijonom Afričanom namenjenih dvainpetdeset bolnišnic. Šele kasneje so se priseljenci zavedali, da bodo delavci delali bolje, če bodo zdravi in tako se je postopoma stanje izboljševalo v korist Afričanov (Rodney 1982, 321). Vendar pa se je dogajalo tudi to, da so bolnice pripadale določenemu kapitalističnemu koncernu, ki je dovoljeval zdravstveno oskrbo le za svoje delavce. Vsi ostali Afričani so bili s strani koncerna ignorirani. Poleg vsega, pa so Evropejci v Afriko prinesli nekatere bolezni, zaradi katerih so Afričani umirali, saj nanje, tako kot Evropejci, niso bili odporni.

Morda je vse skupaj bolj razumljivo, če vemo, da je velika večina kolonialistov pred prihodom v Afriko v svojih metropolah živela v srednjem ali celo nižjem ekonomskem razredu. Tako je lažje razumeti, da so si v kolonijah zato gradili palače in hoteli uživati vse razkošje, za katerega so bili doma prikrajšanih. To pa je tudi eden izmed razlogov, da so bili Afričani prikrajšani za določene socialne storitve oziroma bolj kvalitetno socialno oskrbo, na račun potratnega življenja kolonizatorjev. In prav denar oziroma pomanjkanje le tega je bil zelo pogost izgovor tudi v primeru slabega šolstva. Seveda pa je bil razlog popolnoma drugačen.

b) šolstvo

Tu ne bom poizkušal orisati zgodovine šolstva po posameznih kolonijah, temveč bom poizkušal podati nek vpogled, koliko so Afričani zares pridobili z izobraževalnim sistemom, ki so ga vpeljali kolonizatorji.

Izobrazba je zagotovo ključnega pomena za vse tipe družb, pa naj gre za agrarno ali pa kapitalistično. Izobrazba je družbi pomembna za ohranitev življenj njenih članov ter za vzdrževanje neke socialne strukture. V določenih pogledih pravilno izobraževanje tudi

priporočene k pozitivnim socialnim spremembam. Vendar pa so tu, kot bom skušal prikazati v nadaljevanju, kolonizatorji naredili veliko takšnih potez, ki so domorodcem bolj škodile kot koristile.

V pred kolonialni dobi je v Afriki veljalo, da so otroci znanje prejemali z opazovanjem starejših ljudi v skupnosti. Tako je izobraževanje potekalo na podlagi okolja v katerem so živeli.

Kot primer vzemimo šestletnike iz Severne Rodezije, ki so brez težav poimenovali tudi do šestdeset vrst dreves v svojem okolju. Vendar pa po drugi strani skoraj nič niso vedeli o rožah. Kajti te, v primerjavi z drevesi, niso bile ključnega pomena za njihovo preživetje. Kasneje so nanje prenesli tudi znanje o različnih tehnikah lova, kmetovanja in podobno. Vendar pa Afričani do prihoda kolonizatorjev niso poznali učenja v šolah, kot ga je poznal zahod. Izjema je tu bila Yoruba, kjer je obstajala nekakšna šola, kjer so poučevali zgodovino.

Ko so kolonizatorji v Afriki vpeljali šolski sistem, je ta imel le en cilj. Izuriti Afričane, da bodo sposobni pomagati voditi lokalno administracijo na najnižji ravni ter bodo tako na voljo kapitalističnim družbam v rokah Evropejcev. Torej to ni bil izobraževalni sistem, ki bi izhajal iz afriškega okolja in podajal znanje o tem kako kar najbolj racionalno izkoristiti naravne danosti v lastnem okolju in tako preživeti. Izobraževanje v Evropi je vodil kapitalistični razred. In tak izobraževalni sistem so nato brez prilagajanja na tamkajšnje razmere prenesli v Afriko.

Lahko bi rekli, da je bil kolonialni izobraževalni sistem v Afriki zgolj in samo izobraževanje za še lažje podrejanje, izkoriščanje, ustvarjanje zmedenosti ter namerni razvoj nerazvitosti.

Vendar pa v prvih štiridesetih letih evropski tip šolskega sistema Afričanom sploh ni bil na voljo. S šolanjem so pravzaprav pričeli misijonarji, razlog za to pa je bilo širjenje vere. Kot že omenjeno, je bil eden izmed razlogov za ne-poučevanje Afričanov prav pomanjkanje denarja. Po mnenju kolonizatorjev naj Afričani ne bi plačevali dovolj visokih davkov, da bi si zaslužili enako šolanje kot Evropejci. Kako zelo nepomembno je bilo izobraževanje domorodcev nakazuje tudi podatek, da je bilo le od 2-4% proračuna kolonije namenjenega za izobraževanje Afričanov. Tudi kasneje, ko so Afričani dobili priložnost izobraževanja, pa je bilo to na najnižji možni ravni. Nove ideje, ki so bile poučevane v metropolah, niso nikoli dosegle Afrike.

Morda še večji problem je nastal kasneje, ko so Afriški otroci v učilnicah poslušali predavanja o štirih letnih časih, medtem ko so sami poznali le enega oziroma dva. Problem nastane, ko se domorodci učijo o Alpah in reki Ren, namesto da bi se učili o gorovju Atlas ali reki Zambezi. Torej lahko hitro ugotovimo, da so se Afričani učili o zgodovini države kolonizatorjev. Učili so se iste stvari kot otroci v metropolah. Ugotovimo lahko, da je bil kurikulum daleč od tega, da bi bil prilagojen afriškim prebivalcem.

Zato je bila zmedenost še večja, vez s pripadnostjo rodnemu klanu pa se je brisala. Kot je opisal Kofi Busia (prav tam, 387), se je po štirih letih šolanja, ob vrnitvi v rodno vas počutil izoliranega. Veliko slabše je razumel svojo skupnost kot otroci, ki niso hodili v šolo. Z leti šolanja je spoznal, da je veliko bolj poznal Evropo in vedno manj svojo rodno skupnost. Lahko bi rekli, da je bil proces evropskega izobraževanja Afričanov neke vrste de-afrikanizacija.

Kolonizatorji so si bili kasneje skupnega mnenja, da je vsakršno izobraževanje Afričanov potrebno za njihovo civiliziranost. Kajti le civilizirani Afričani so lahko upali, da bodo priznani s strani kolonizatorja in tako opravljali delo za katerega bodo plačani. Kot zanimivost velja dejstvo, da so bili civilizirani oziroma asimilirani le tisti Afričani, ki so bili pismeni in le ti so bili vredni vključitve v superiorno Portugalsko (Francsko, Britansko, itd.) družbo. Tu pa se pojavi ironija, če vemo da je bilo leta 1960 več kot polovica Portugalcev nepismenih. Kolonialno izobraževanje je pokvarilo razmišljanje in senzibilnost Afričanov, ob enem pa jih je napojilo z abnormalnimi kompleksi.

Posledice takšnega izobraževalnega sistema pa v Afriki občutijo še danes. Afrika namreč zaseda najnižja mesta na svetovnih lestvicah tako indeksa pismenosti kot tudi indeksa izobraženosti.

c) nacionalizem

Še eno od tako imenovanih dobrih del kolonializma pa naj bi bilo dejstvo, da je v Afriki ustvarili nacionalizem. Ker so se kolonialisti različnih držav borili za Afriško ozemlje, so postavili meje držav s tem pa tudi grobo posegli v življenja tam živečih plemen. Izginile so povezave med določenimi plemeni, omejeno je bilo gibanje in ker se kolonisti pri postavljanju mej niso ozirali na jezikovne meje med različnimi ljudstvi, so se ta, med seboj pomešana, znašla v različnih jezikovnih skupnostih. Ob enem pa so nove meje v istem prostoru združevale tradicionalne sovražnike. Predstavljamo si lahko kakšen problem je nastal zaradi

različnih interesov ter nezmožnosti komunikacije med različnimi ljudstvi.

To pa je bil vzrok, da heterogene skupnosti v umetno ustvarjenih tvorbah, ki jih niso povezovali zgodovinski, družbeni in etnični dejavniki, niso znali živeti v sožitju. In tako etnične nestrpnosti v Afriki še danes omogočajo neokolonialistom popolno dominacijo nad prebivalci in ozemljem. Vendar pa če govorimo o nacionalizmu kot o določeni obliki enotnosti, ki se razvije iz zgodovinske izkušnje in če govorimo o nacionalizmu kot o neki družbi, ki si prizadeva kontrolirati svoje okolje in braniti svoje imetje pred drugimi skupinami, potem lahko rečemo, da so Afričani nacionalizem poznali že pred prihodom kolonizatorjev. Torej ponovno lahko trdimo, da je nacionalizem v obliki kot so ga prinesli priseljenci, Afriki prinesel le negativne spremembe v družbi, katerih negativnost Afričani občutijo še danes.

č) ceste in železnice

Prav tako velja za ceste in železnice, s katerimi se zagovorniki radi pohvalijo. Le te so načeloma vodile zgolj od rudnikov in plantaž do pristanišč. Torej, kjer ni bilo surovin primernih za izvoz, tudi cest in železnic ni bilo. Ceste so na takih območjih uredili le v primeru, da je bilo okolje ključnega pomena za izkrcanje vojske in je tako omogočalo lažje osvajanje ozemlja. Kolonizatorji se niso zmenili za ceste, ki bi povezovala kolonije ali predele istih kolonij. Zato je težko govoriti o prispevku k razvoju in boljšemu življenju Afričanov. Torej lahko rečemo, da na tem področju s strani priseljencev ni bilo narejeno nič za razvoj afriških mest in lažjega življenja, temveč je bilo vse narejeno zgolj za olajšan izvoz zlata, kave in ostalih surovin. Ironično tu pa je dejstvo, da so ceste in železnice gradili Afričani.

Toliko torej o prispevku kolonializma k razvoju Afrike. Kot je razvidno, kolonisti niso nikoli imeli zares pravega namena razviti Afriko, saj jim je popolnoma ustrezala lastna superiornost. Z njo so lahko nadzorovali in vladali na afriškem kontinentu. Razvoj Afrike je bil v njihovih očeh potreben le toliko, da je pripomogel k bogatenju metropol ter lažjemu življenju priseljencev v kolonijah. Ter ravno toliko, da so Afričani ostali nevedni, neizobraženi in tako ubogljivi, lahko vodeči in odvisni od kolonistov. Prav za prav pa je profesor Walter Rodney mnenja, da bi, če ne bi bila kolonizirana, Afrika bila danes prav tako razvita kot ostali

kontinenti, če ne celo bolj. V resnici lahko »razvoju Afrike«, kot so temu rekli kolonialisti, rečemo izkoriščanje Afrike za razvoj kapitalizma v Evropi (Rodney 1982, 351–443).

Kako so razvite države namerno vplivale na zaostalost Afrike pa kaže primer Svetovne Banke. Ta je v poznih osemdesetih afriškim državam namenila 225 milijard dolarjev denarne pomoči, v zameno pa so se morale države odpreti za tuje trge, devalvirati svoje valute, minimizirati vlogo države, privatizirati državne tovarne in kar še najbolj bode v oči, afriške države so morale zmanjšati vladno porabo za šolstvo in socialne programe (McClintock 2007, 429).

Za kolonizatorje so bili domorodci enakovredni živalim in tako niso imeli nobenih pravic, tudi pravice do življenja ne. Afrika pa je bila za njih zgolj del zemlje, ki jim zaradi njihove nadvlade bele rase pripada. Zaslediti je mogoče celo idejo, da je moral biti bog slabe volje jo je ustvaril to celino (Lindqvist 1992). Če po vsem opisanem omenimo še genocidi, ki so ga zahodni narodi izvajali na Afriškem kontinentu, je težko govoriti o razvijanju Afrike v korist domorodcev. Govoriti o razvoju v korist Afrike bi bilo v tem primeru cinično. Iz zgoraj opisanega lahko ugotovimo, da kolonialisti niso imeli namena domorodcem izboljšati življenja, temveč so vse počeli z namenom, ustvariti si lažje življenje in obvladovati na novo zavzet kontinent. Zahodnjaki v kolonijah so bili daleč stran od svojih metropol in tako daleč stran od oči javnosti. Vendar tudi ko so informacije o pobojih prišle do metropole, to ni spremenilo veliko. Primer za to je srečanje v Londonu leta 1897. Takrat je Družba za zaščito avtonomnih prebivalcev, s podporo Glavea in Sjobloma, opozarjala na genocid, ki se je izvajal v Kongu. Vendar pa je bilo ostalim državam, ki so imele na vesti enake grehe kot Velika Britanija, lažje ignorirati klice na pomoč kot pa se izpostaviti in s tem ogroziti svoje ambicije v kolonijah. Tako so v časnikih raje poročali o napredkih pri gradnji železnice v tej državi. Zanimivo je tudi razmišljanje Carla Petersa, ustanovitelja nemške kolonije Vzhodne Afrike. Ta je dejal, da je kolonialno osvajanje postalo učinkovito kot še nikoli. Edini strošek so bili stroški za strelivo. S tem da vedeti, da kolonizacija temeljila na pobojih oziroma iztrebljanju (Peters v Lindqvist 1992). To pa je le še en dokaz, da so bili interesi v korist zahodnim državam in nikakor ne v korist razvoju Afrike. Vendar pa sta bila diskriminacija in izključevanje domačinov nekaj normalnega, saj sta bili znanstveno upravičeni (Said 2005, 31). Prav tako absurdno kot je to razmišljanje, je absurdno danes govoriti o kolonializmu kot nečem pozitivnem za Afriški kontinent. Genocid in pozitivnost pač ne gresta skupaj.

4 ODNOSI DANES

Kljub prizadevanju nekaterih zahodnih držav, da bi Afričanom omogočile boljši jutri, pa še vedno ne moremo mimo dvoma, da si Evropa in ZDA v današnjem času v resnici zares želita pomagati Afriki, da se ta postavi na lastne noge.

V tem poglavju bom prikazal v kakšnih odnosih sta Evropa in ZDA z afriškimi državami danes in tako poizkušal potrditi tezo, da odnosi še zdaleč ne nakazujejo na to, da bi delovali v korist Afrike, temveč ravno obratno. Skušal bom tudi pokazati, da pri vsej »velikodušnosti«
Zahoda ne gre toliko za partnerski odnos, kot odnos gospodar-hlapec. Podal pa bom tudi nekaj rešitev kako bi zahodne države, če bi bil to zares njegov namen, lahko pomagale Afriki.

4.1 EVROPA - AFRIKA

Že pred leti so evropske in afriške vlade pripravile skupno strategijo, ki določa dolgoročno skupno vizijo o prihodnosti odnosov med Afriko in EU. Le ta naj bi prinesla koristi obema celinama. Seveda pa ne manjka tistih, ki trdijo, da naj bi se v tem primeru okoristila predvsem Evropa.

Zelo zanimiv je namreč podatek Susan George (v Sauper 2004), ki pravi, da sub-Saharska Afrika (najrevnejša regija na svetu) severnim državam plačuje 25 tisoč dolarjev vsako minuto. Lahko se le zamislimo, kaj vse bi se dalo spremeniti na bolje v Afriki, če teh dolgov nebi bilo. Tako pa po njenih besedah, pravzaprav jug financira sever. Kot že rečeno so Evropske države tiste, ki veliko denarja namenijo Afriškim državam. Vendar pa je v zadnjem letu gospodarska kriza, za pomoč prikrajšala tudi Afriko.

Leta 2005 so na vrhu skupine G-8 na Škotskem, gospodarsko najbolj razvite države zavezale, da bodo do leta 2010 pomoč Afriki povečale na 25 milijard dolarjev letno. Z razliko od Italije in Francije, ki sta močno razočarali, pa so nekatere države ta dogovor kljub krizi tudi izpolnile oziroma so celo presegle zastavljene cilje. Italija je prispevala celo manjši znesek in tako prispevala le tri odstotke od obljubljenega. Francija pa je prispevala le sedem odstotkov obljubljenega denarja (Walt 2009).

Morda bi prav Italija in Francija s pomočjo afriškim državam lahko več prispevali k reševanju problema s priseljenci in ilegalci, s katerim imata tudi sami veliko dela. Te tako zaradi izboljšanja življenjskih razmer in možnosti zaposlitve in zaslužka doma, nebi v toliki meri iskali boljšega življenja onkraj svojih meja, v večini primerov prav v Italiji in Franciji.

Najrevnejši so torej z globalizacijo že tako najmanj pridobili, zdaj pa so prav največ izgubili zaradi gospodarske krize, za katero pa sami seveda niso krivi. Prav kriza pa je eden od razlogov, zakaj so nekatere države zmanjšale pomoč Afriškim državam. Kajti veliko razvitih držav je moralo svoje finančne sisteme reševati z milijardami dolarjev pomoči in tako niso bile sposobne pomagati še Afriki.

Velik problem, ki onemogoča dostojno življenje v Afriki in obenem tudi njen razvoj, so tudi subvencije, ki jih bogate države, zlasti tiste iz EU, dajejo svojim kmetom, da ti lahko na svetovnih trgih prodajajo svojo hrano po bistveno nižjih cenah od afriških kmetov. Evropska komisija namreč za kmetijska plačila državam članicam vsako leto razdeli več milijard evrov iz proračuna EU. Z izvozno subvencijo omogoča prodajo izdelkov v Afriko po dampinških cenah, katerim noben afriški kmet ne zmora konkurirati. In ker mu kljub temu, da dela v najhujši vročini veliko več ur kot kmetje v Evropi, pa svojega pridelka na afriškem trgu ne more prodati, preostane le to, da se poda na nevarno pot v Evropo in si tam poizkuša ustvariti boljše življenje, ki po navadi pomeni kakšno težavno, slabo plačano delo v ne humanih pogojih (Sjekloča 2005).

Tako bi Evropa lahko ogromno naredila že s tem, da bi svojim kmetom ukinil subvencije in tako omogočil konkurenčnost afriškim. Kajti danes krava v EU dobi 2,5 dolarja na dan, medtem ko več kot milijarda ljudi po svetu preživi z manj kot enim dolarjem na dan. Poleg tega bi lahko ukinili carine in afriškim kmetovalcev omogočili tudi prihod na evropski trg.

Seveda pa bi se s sodelovanjem in prenosom znanja lahko naredilo veliko več tudi za razvoj kmetovanja na Afriških tleh.

4.2 ZDA – AFRIKA

Ko je Ameriški predsednik Barack Obama prvič v svojem predsedniškem mandatu obiskal Afriško celino, je v nagovoru dejal, da čakajo Afriko težki časi, vendar pa se lahko zanese na pomoč Združenih držav Amerike. Dejal je tudi, da 21. stoletja ne bodo zaznamovali le dogodki v Rimu in Moskvi, temveč tudi v Afriki (Obama speaks of hopes for Africa 2009). Že iz nagovora je mogoče razbrati, da Obama Afriki daje vedeti, da jim v prihodnosti lahko uspe le v primeru, da se zanesejo na prijateljske ZDA.

Posebni svetovalec generalnega sekretarja Združenih narodov Jeffery Sachs, ki je tudi eden izmed stotih na seznamu najvplivnejših ljudi na svetu revije Times , pa je mnenja, da je to da je temnopolti Obama postal predsednik Amerike, le eno od zagotovil uspešnega ameriško-afriškega partnerstva v prihodnjem obdobju.

Sachs je tudi mnenja, da je Afrika za ZDA največja razvojna priložnost. Po njegovih besedah Amerika nujno potrebuje veliko gradbišče, kjer bi lahko zaposlovala svoja podjetja. Ameriški izvoz se mora v prihodnosti nujno povečati. To pa je izvedljivo na način, da globalne finančne institucije, kot so Svetovna banka, Uvozno-izvozna banka ZDA, Evropska investicijska banka in druge odobrijo kredite za infrastrukturne investicije v Afriki. Tam bi se gradile ceste, elektrarne, pristanišča in druga infrastruktura, od katere pa bi zagotovo več imele ZDA kot pa Afrika. Namreč, ker bi bila obrestna mera nizka, bi afriške vlade ta posojila morale sprejeti, v tem primeru pa bi morala glavne posle za gradnjo dobiti prav ameriška podjetja. Tako bi ta zaposlovala svoje delavce in pobrala glavne deleže prihodkov (Nikolaidis 2008).

Ugotovimo lahko, da so pravzaprav afriške države tiste, ki financirajo okrevanje ZDA. To pa je še en dokaz, da Zahod pri vsaki pomoči, ki jo nudi Afriki, išče tudi koristi.

4.3 DRUGI PRIMERI IZKORIŠČEVALSKIH ODNOSOV ZAHODA

V tem poglavju bom, poleg zgoraj že opisanih primerov, opisal še nekatere druge načine izkoriščanja afriških držav in ljudi s strani zahodnih držav.

a) »odpadki«

Če govorimo, da je v zadnjih desetletjih Afriko, z razliko od Zahoda, obšel gospodarski napredek, pa to ne moremo reči za odpadke zahodnega sveta. Jasno je namreč, da so tam kjer je težka industrija tudi nevarni odpadki. Teh pa Zahod noče skladiščiti na svojem ozemlju. Tako je že več kot tri desetletja ozemlje afriških držav lokacija, kamor zahodne države odnašajo svoje nevarne odpadke.

Zaradi proizvodnje vedno večjih količin nevarnih odpadkov in zaradi vedno strožjih okoljevarstvenih zakonov v zahodnih državah, so stroški skladiščenja teh odpadkov vedno višji. Zato so zahodne države našle rešitev v Afriki, kjer so obubožane države pripravljene te nevarne odpadke sprejeti po izredno nizkih cenah. Cena skladiščenja takšnih odpadkov se je v ZDA v osemdesetih letih gibala med 100 in 2000 dolarji na tono odpadkov. Vendar pa so isto količino lahko afriške države prevzele za le 2,5 do 50 dolarjev (Lipman 2011).

Razlog pa gre iskati tudi v enormnih dolgovih, ki jih imajo te države. Tako ne čudi, da so za zaslužek države pripravljene sprejeti celo nevarne odpadke, za ravnanje s katerimi pa niso najbolje usposobljene. Še posebej ko jim je ponujena vsota, ki v nekaterih državah celo za štirikrat presega BDP. Prav tako so razlogi, zakaj afriške države sprejmejo odpadke tudi, pomanjkanja strogih predpisov in odsotnosti zavedanja lokalne javnosti o tveganju, ki ga nevarni odpadki prinašajo pa je tudi pomanjkanje zakonov v afriških državah, ki bi natančneje urejali odlaganje, skladiščenje ter predelavo teh odpadkov (Valenčič 2009). To Zahod s pridom izkorišča. K temu pa pripomorejo še posamezniki, med katere sodijo tudi lastniki zemljišč ter uradniki, ki nameroma spregledajo ponarejene carinske listine pri uvozu odpadkov v državo.

Poleg podkupljivosti in pohlepa, pa je problem tudi v tem, da v teh državah primanjkuje kadra s tehničnim znanjem za prepoznavanjem nevarnih snovi. Zato bi bilo pomembno, da bi se v prihodnje izobrazilo čim več kadra z dotičnim znanjem. Seveda pa to ni v interesu Zahoda.

b) »izkoriščanje otrok«

Po nekaterih podatkih kar enainštirideset odstotkov vseh afriških otrok med 5 in 14 letom vpletenih v različne oblike »ekonomske dejavnosti«. Razlog za to je golo preživetje ali pa so

v takšna in drugačna dela celo prisiljeni. Po zakonu mlajši od štirinajstih let ne bi smeli delati, vendar pa v Afriki zakoni za bogate zahodne kapitaliste ne veljajo.

Leta 2008 je bilo po svetu 215 milijonov otroških delavcev, kar znaša 14 % vseh otrok starih manj kot 18 let. Trgovina z otroci pa le teh ne dobavlja le v sosednje afriške države, temveč tudi v zahodne, kjer narašča število tajnih proizvođenj (Harsch 2001). Veliko je tudi afriških otrok, ki so prisiljenih v suženjstvo in prostitucijo ter celo v trgovino z drogami in orožjem. To so po večini sirote, ki so že zelo zgodaj zaradi bolezni in lakote ostale brez staršev. V teh primerih so otroci izpostavljeni težkemu delu, tudi po 20 ur v nemogočih razmerah, velikokrat celo brez vode. Poleg tega pa so izpostavljeni tudi različnim nevarnostim pri opravljanju težkih strojev ter tudi različnim spolnim boleznim.

Veliko otrok tudi sami straši pošljejo na delo, saj jim je obljubljeno, da bodo tako otroci kot tudi oni za to prejeli denar. Večkrat pa se zgodi, da starši nikoli več ne vidijo ne denarja ne svojih otrok (oneworld guides 2011, 29. februar).

Po svetu obstajajo različni programi, ki se borijo proti otroškemu delu, kot na primer program Odprava dela otrok Mednarodne organizacije dela. Vendar pa dokler bo vladal le kapital, takšni programi ne bodo dovolj.

Najmanj kar pa bi morali narediti je, da se otrokom, ki se sami odločijo za delo in s tem pomagati svojim družinam, zagotovi varnost pri delu, humane delovne pogoji ter pravično plačilo.

c) »Sudan«

V Sudanu, eni z nafto najbogatejših afriških držav, se že vrsto let bije boj med velesilami, ki si želijo pridobiti oblast nad nafto. Vendar pa se stvari še bolj zaostrejejo, odkar se je v začetku leta Južni Sudan s pomočjo referendumu odcepil od Severnega.

Kmalu po odcepitvi, je vojska Severnega Sudana pričela bombardirati vasi, kjer živijo plemena, ki so se na referendumu odločila podpreti odcepitev Juga. Tu pa se pokaže, da so interesi zahodnih držav tako veliki, da nikomur ni zares v interesu, da bi preprečil vojno in s tem pobijanje nedolžnih ljudi.

Sudan je tipičen prikaz merjenja moči med velesilami Kitajsko, Evropo, Rusijo in ZDA. Ves svet ve za poboje v Sudanu, vendar pa ni posredovanja Združenih narodov. Tistih Združenih

narodov, katerih Varnostni svet naj bi zagotavljal varnost tistim, ki si te ne morejo zagotoviti sami. Prav v Varnostnem svetu pa imajo glavno besedo države, ki v Sudanu bijejo boj za surovine. Tem je v interesu, da se vojna nadaljuje, saj imajo tako same po principu pregovora, kjer se prepirata dva, prav one največji dobiček od prodaje orožja, humanitarnih akcij in seveda imajo tako (Ovsenik 2011). V Sudanu trenutno še kako velja afriški pregovor; *Kjer se borita slona, trava nastrada*.

5 ODPIS DOLGA

Posojila oziroma posledično dolgovi v odnosu med zahodnimi državami in državami na afriški celini so, kot že omenjeno, po besedah Dambise Moyo, največja težava odnosov med Afriko in Zahodom. Kot je znano, velika večina držav iz črne celine že vrsto let odplačuje zgolj obresti. Do odplačevanja glavnice, če en bo prišlo do odpisa dolgov, verjetno ne bodo nikoli prišle. Najhuje pri tem je, da vse milijarde dolarjev pomoči v zadnjih petdesetih letih v večini afriških držav niso prinesle vidnejšega napredka. Še vedno je prisotna revščina, še vedno je življenjska doba veliko nižja kot drugod po svetu, še vedno je veliko ljudi nepismenih ter še vedno veliko preveč ljudi živi z manj kot dolarjem na dan.

Zato bi bilo po mnenju mnogih voditeljev prav, da bi se te dolgove tistim najrevnejšim državam odpisalo. To je bilo v preteklosti že storjeno, vendar pa so nato nastajali novi dolgovi. Pa vendar se je potrebno vprašati ali je odpis dolgov zares najboljša rešitev. Britanci in Američani so sicer oboji mnenja, da je pomoč Afriki v obliki odpisa dolga tistim najrevnejšim afriškim državam nujno potrebna. Vendar pa se mnenja razhajajo glede načina kako ta cilj doseči.

Američani so (v mandatu G.W.Busha) zavrnili britanski poziv za podvojitev uradne razvojne pomoči Afriki. Sicer je Bush obljubil več denarne pomoči, vendar pa šele takrat, ko bodo države prejemnice dokazale, da znajo racionalno ravnati z denarjem in bodo učinki porabe denarja tudi vidni.

Eden od britanskih predlogov omenja celo prodajo zlatih rezerv Mednarodnega denarnega sklada, z denarjem pa bi se odplačalo dolgove, ki jih imajo afriške države do različni mednarodnih finančnih ustanov. Seveda so Američani tudi temu predlogu ostro nasprotovali zaradi skrbi proizvajalcev zlata pred padcem cen (Edwards 2005).

Ob enem pa je kljub pozitivnem učinku, ki bi ga odpis imel, potrebno opozoriti na moralni hazard, ki bi ga odpis vseh dolgov predstavljal. Kajti ta poteza, kot opozarjajo kritiki, bi lahko dosegla negativni učinek, saj bi najrevnejše države lahko spodbudil k še večjem zadolževanju v upanju, da jim bodo tudi te dolgove kasneje odpisali. Po drugi strani pa bi bil odpis tudi nepravilčen do držav, ki so svoje dolgove v veliki meri že odplačale. Obenem pa bi ta poteza

lahko pripeljala tudi do tega, da bi posojilodajalci denar raje posojali le določenim državam, za katere ni pričakovati, da se jim bo dolgove kasneje odpisalo (Mwenda 2006). Sprejemanje odločitev, še posebej ko je v igri večje število držav in predvsem, ko so v igri tako enormne vsote denarja, je zagotovo zahtevno in dolgotrajno. Vendar pa človek vseeno dobi občutek, da so vsi sestanki, dogovori in nasprotovanja v večji meri zgolj predstava za javnost. Odločitve, pa čeprav je jasno da bi morale biti hitre in učinkovite, potekajo prepočasi. Zgleda kot da države posojilodajalke potrebujejo več časa, da si v Afriki še dodatno napolnijo žepe.

Kot že omenjeno, so velik problem tako evropskih kot seveda tudi ameriških posojil ter tudi odpisa dolgov, pogoji ki jih zahod postavlja Afriškim državam. Te, že tako revne države, morajo na zahtevo posojilodajalk, običajno svoje trge na široko odpreti ob enem pa morajo sprejeti tudi gospodarske in politične reforme. Te pa so po navadi v škodo Afriških držav, ob enem pa gredo na roko bogatim državam, ki na tak način ohranjajo vpliv na črni celini.

6 INTERESI ZAHODA

Vprašanje, ki se ob vsem zgoraj omenjenem zastavlja je, ali si zahodni svet sploh želi drugačnega razmišljanja oziroma si sploh želi, da se o Afriki nebi govorilo kot o kontinentu, ki je odvisen od njegove pomoči. Odgovor oziroma resnica se skriva v interesih velesil. Le te svoje interese realizirajo pod pretvezo pomoči, vendar pa ima v Afriki vsaka pomoč tudi svojo ceno. Tako je v interesu zahodnih držav, da posojajo enormne količine denarja, za katerega vedo, da se jim bo čez čas povrnil z obrestmi. Ob enem pa lahko, v zameno za posojila, zahodne države same postavljajo pogoje in pravila, ki bodo seveda šli v njihovo korist. Posojila so tako le način, kako zahodne države v prvi vrsti poskrbijo za svoj razvoj in konstanten dotok denarja.

Enako kot si Zahod Afriko podrejal v času kolonializma, si jo podreja še danes. Velik delež kolonializma je bila trgovina z afriškimi sužnji, ki je pomenila relativno podporo oziroma podlago za izkoriščanje, na katerem je stal evropski kapitalizem. Suženjsko delo v kolonijah je omogočilo kapitalizem v Evropi in evropski kapital ni imel nikakršnega interesa, da bi se mu odrekel. Zakaj bi ga torej imel sedaj.

V resnici je Afrika v veliki meri žrtev svojega bogastva, ki ga razvite države s pridom izkoriščajo. To pa poizkušajo prekriti z navidezno pomočjo, ki naj bi jo nudile Afriškim državam. In prav tu je razlog, zakaj je v interesu velesil, da prebivalci živijo v prepričanju, da Afrika potrebuje našo pomoč. Tu je razlog za vsa neprimerna razlaganja v učbenikih, za vsa novinarska poročila, ki v veliki meri poročajo le o katastrofah iz »črne celine«. Potrebno je namreč ohranjati mišljenje, da je Afrika tako nemočna, da brez naše pomoči ne bo preživela. Na ta način se opraviči vsa denarna »pomoč«, ki jo namenimo afriškim državam, v resnici pa gre tu za pomoč samim sebi.

V nadaljevanju bom poizkušal dokazati, da je ta denarna pomoč daleč od pomoči, ki si jo ljudje navadno predstavljajo, ko je govora o pomoči Afriškim državam. Pokazal pa bom tudi, da bi bilo afriškim državam veliko bolje brez pomoči, ki jim jo nudijo razvite zahodne države, saj je pomoč bila in je še vedno politična, ekonomska in humanitarna katastrofa za večino afriških držav.

6.1 POMOČ, DENAR, OROŽJE

Razvojna pomoč v obliki denarja je za Afriko do neke mere potrebna, vendar pa bi bilo zgrešeno ne razmišljati o tem, da imajo od te pomoči vsaj toliko tisti, če ne morda še celo več, od katerih pomoč prihaja. V tem podpoglavju bom prikazal kakšen pomen ima za afriške države pomoč, predvsem tista v obliki denarja in posledično v orožju.

V očeh zahodnih držav, ki »pomagajo« afriškim deželam, so vedno najpomembnejše ceste, ki povezujejo pristanišča z nasadi in rudniki. Tiste ceste, ki peljejo oziroma povezujejo afriške države med seboj, pa po pravilu le stežka pridejo na vrsto. Zunanjemu opazovalcu tako hitro postane jasno, da je prioriteta pri tej pomoči prav skrb za infrastrukturo, ki bo omogočala transport surovin do pristanišč. Skoraj zagotovo pa bodo te surovine v veliki meri zapuščale »črno celino«.

Ko govorimo o denarni pomoči, se je potrebno vprašati kam gre ves denar, ki ga zahodne države in ostale humanitarne in nevladne organizacije pošiljajo v Afriko.

V veliko primerih se zgodi, da prav tisti, ki pomoč najbolj potrebujejo, le te nikoli ne dočakajo. Eden izmed razlogov je prav v vodstvu držav, kjer vlada visoka stopnja korupcije in kjer v nekaterih državah še vedno vlada diktatura. Po besedah Berlusconi, nekateri afriški voditelji denar od pomoči raje nakazujejo na svoje švicarske račune, kot pa da bi pomagali svojim ljudem (Walt 2009).

Velik problem pri financiranju takšnih držav je torej v tem, da diktatorji pomoč porabijo za financiranje lastnih potreb v tekmovanju z drugimi diktatorji. S pomočjo ki jo nudijo, razvite države le še povečujejo njihovo moč ter korupcijo v afriških državah. Leta 1976 je bila tako najvišja stopnja korupcije prav v Nigeriji, eni največjih prejemnic pomoči. Slabo ekonomsko stanje afriških držav, moramo po besedah Lambsdorffa, pripisati tudi korupciji. Lambsdorff ugotavlja, da ena točka več v indeksu dojemanja korupcije (CPI- Corruption Perceptions Index) pomeni štiri odstotke višji BDP države. CPI namreč kaže stopnjo korupcije v državi na lestvici od 0 do 10, kjer 0 pomeni najvišjo stopnjo korupcije, 10 pa pomeni da v državi korupcije skoraj ni. In če vemo, da se večina afriških držav, z izjemo Južne Afrike, uvršča med 0 in 2,9, potem lahko trdimo, da je tudi korupcija eden izmed glavnih razlogov za slab razvoj in revščino v afriških državah (Lambsdorff v Moyo 2009: 51). Korupcija pa je tudi eden izmed dejavnikov, odgovoren za slabšo investicijsko klimo in tako posledično onemogoča razvoj in delovanje podjetniškega sektorja, s tem pa tudi siromaši že tako revno

prebivalstvo.

Poročilo o oboroženih spopadih v Afriki, ki so ga opravile nekatere nevladne organizacije je namreč pokazalo, da so bili stroški, ki so jih terjale vojne v teh državah, enaki znesku, ki so ga afriške države prejele kot pomoč. V letih med 1990 in 2005 je bilo namreč afriškim državam nakazanih 300 milijard dolarjev razvojne pomoči. V tem obdobju je bilo v oborožene konflikte vpletenih 23 afriških držav, katere so v vojnah na leto porabile približno 18 milijard dolarjev. Met letoma 1960 in 1987 naj bi tako afriške elite za vojsko porabile kar 2,4 trilijona dolarjev, kar je bilo dvakrat toliko kot je znašal dolg vseh držav tretjega sveta (McClintock 2007, 429). Nekatere vojne naj bi afriške države stale skoraj štirikrat več kot znaša njihov BDP (Collier v Moyo 2009). Prav ti konflikti ter oboroženi spopadi pa so eden izmed temeljnih razlogov, da je Afrika namesto celina uspehov, celina ki že celotno zgodovino velja za najrevnejšo. Kajti stroški vojn, ki so povezani z oboroževanjem in vojsko, se nadaljujejo še dolgo po končani vojni, ko je treba sanirati nastalo situacijo. Cena, ki jo plačajo te države pa se ne šteje le v denarju.

Vlade afriških držav so sicer sprejele nekatere ukrepe na regionalni ravni za nadzor nad trgovino z orožjem, vendar pa je ta problem veliko obširnejši in ukrepi le na regionalni ravni seveda ne morejo biti dovolj. Pred več kot desetletjem je bila podana pobuda o pogodbi, katere naloga bi bila okrepitev nadzora nad trgovino z orožjem z določitvijo skupnih univerzalnih standardov glede uvoza, izvoza ter transferjem konvencionalnega orožja. Predvideno je bilo, da bi taka pogodba, med drugim, zagotovila bolj odgovorno trgovanje z orožjem in preprečevala trgovanje s konfliktnimi območji, kar bi lahko prispevalo k nadaljnji nestabilnosti in kršitvi človekovih pravic. Pobuda je v letih sicer pridobila veliko podpore, dejanska pogajanja o podrobnostih in parametrih pogodbe pa še vedno trajajo.

Sergio Duarte, visoki predstavnik ZN za razorožitev, je na zasedanju med Evropsko Unijo in Združenimi narodi na Dunaju februarja leta 2010 naznanil, da je pogodba o globalnem trgovanju z orožjem končno mogoča. Prvič odkar je prišlo do pobude imamo tudi datum za njeno dokončanje. Vendar pa je ta predviden šele v letu 2012 (Horta Moriconi 2010). Medtem pa, samo za primerjavo, v Afriki na vsako vojaško žrtev umre šestdeset civilnih. Natasha Leite, raziskovalka za kontrolo orožja brazilske organizacije civilne družbe, poudarja da imajo na voljo le malo dostopnih podatkov o transferjih orožja med državami. Sicer je mednarodna praksa, da države objavijo količine orožja, ki ga prodajo oziroma katerim državam ga prodajo. Vendar pa ni tistih pravih podatkov, ki bi točno povedali kdo je kupec

orožja v določeni državi(prav tam 2010).Tako se orožje prodaja diktatorjem, ki z orožjem oskrbujejo svojo vojsko, ali pa orožje pristane v rokah različnih uporniških paravojaških skupin, ki se borijo proti skorumpiranim vladam. In ta pogodba o trgovanju z orožjem, bi preprečevala prav to. Zato še toliko bolj čudi, zakaj je za to, da tak dokument pride v veljavo potrebno toliko časa.

Vse skupaj postane veliko bolj razumljivo, če gledamo na stvar iz vidika zahodnih velesil. Namreč dejstvo je, da orožje v državah, kjer sta dve sprti strani, načeloma skoraj vedno pripelje do oboroženega konflikta. Takšni konflikti pa za seboj pustijo razdejanje z veliko smrtnimi žrtvami, porušenimi mesti in tudi padlimi vladami. Tu pa nastopi čas za sanacijo stanja v državi in čas, ko pridejo na svoj račun tiste najbogatejše in najbolj vplivne države. Države, ki (sedaj bolj razumljivo zakaj) dopuščajo trgovino z orožjem in nudijo denarna posojila za nakup le tega.

Te imajo sedaj priložnost pomagati prizadetim državam, še posebno tistim kjer je padla vlada in kjer se, skoraj zagotovo, nahajajo tudi nafta in druge surovine. Tu države izkoristijo trenutno stanje saj njihova podjetja tako na novo gradijo mesta, ceste in nasploh vso infrastrukturo, ki jo v sanirani državi- po mnenju države pomočnice-potrebujejo. Seveda je pomoč načeloma pogojena z različnimi zahtevami, še največ škode pa se naredi s tem, ko se na vodilne položaje v državi postavi ljudi, ki nato svoje funkcije opravljajo po navodilih držav, ki naj bi v prvi vrsti v državi opravljale le sanacijo in humanitarna dela. Navsezadnje lahko rečemo, da je humanitarna pomoč le velik "biznis".

7 ORIS MOŽNIH REŠITEV ZA POMOČ AFRIKI

V tem poglavju bom poizkušal prikazati nekaj rešitev, ki jih v prejšnjih poglavjih nisem in, ki bi v primeru realizacije zagotovo izboljšale stanje v afriških državah. Nekatere bi bilo ob politični volji zagotovo možno izvesti in bi zagotovo prinesle zelene rezultate, torej v prvi vrsti napredek in razvoj afriških držav in manjšo odvisnost od Zahoda. Obstaja še veliko drugih rešitev, od razvijanja solarne energije do načinov kako rešiti probleme ilegalnih priseljencev. Vendar oris le teh ne sodi v dokazovanje mojih hipotez.

Za začetek bi bilo bistvenega pomena, da bi izven svojih meja zahodne države imele enak odnos do človekovih pravic kot ga imajo na domačih tleh. In pa kar je prav tako pomembno, da svoje pomoči nebi pogojevale s takšnimi in drugačnimi zahtevami. Ena izmed bolj bizarnih pogojev so nakupi tablet za HIV, ki jih proizvajajo nekatere multinacionalke.

V primeru nudenja pomoči pri reševanju določenih konfliktov ter različnih svetovanjih, bi bilo zagotovo najbolje, da bi se razvite države in njihove institucije v večji meri oprle na priznane afriške institucije in s tem vlagale tja, kjer že obstajajo neki zametki razvoja.

Ena od idej, kako pomagati Afriki je tudi ta, da bi se razvite države poslužile Marshallovega načrta (Moyo 2009, 35). Tega so po drugi svetovni vojni sprejele ZDA in tako pomagale povojni Evropi. Načrt je namesto denarnih posojil predvideval denarno pomoč. Seveda pa ta ne bi smela biti pogojena. Tako bi namesto, da razvite države v nedogled pošiljajo čeke afriškim državam, to pomoč skrajšale le na pet let. Tako kot so to storile ZDA. Kajti s tem ko Afriki posojila dana za več desetletji, se Afričanom nikamor na mudi in le čakajo na nov ček. Tako pa bi bili prisiljeni posojila v krajšem času bolj smiselno unovčiti in ne porabljeni za stvari, ki niso nujno potrebne in ki ne prinašajo dobička. Prav tako bi morale razvite države afriškim posojati manjše količine denarja in s tem tudi preprečiti tako velika zadolževanja, ki jih afriške države ne bi zmogle povrniti.

Prav tako kot Moyo pa je bolj radikalen tudi priznan ekonomik James Shikwati. Ta poziva zahodne države, naj čim prej ustavijo predvsem denarno pomoč. S to naj bi le podpirali korupcijo ob enem pa reveži postajajo le še bolj revni. S pomočjo se po njegovih besedah tudi zavira razvoj lokalnih trgov in uničuje duh podjetništva. V primeru ukinitve pomoči, bi bile

afriške države tako prisiljene navezati trgovske poti s sosednjimi državami, s tem pa bi postale neodvisne od pomoči (Shikwati 2002).

V primeru denarne pomoči so si strokovnjaki zelo različni. Nekateri so mnenja, da pomoč v obliki denarja lahko pomeni pozitivno pomoč le v primeru, da je denar usmerjen v reševanje problema virusa HIV, v izobrazbo ter v razvoj infrastrukture, ki ne bi vodila le od rudnikov in pristanišč. Zelo pomemben pa bi bil vložek v zasebno podjetništvo. Nujno bi bilo, da države ne bi denarja pošiljale afriškim vladam, temveč bi ga vlagale v lokalne podjetnike. Na ta način bi ustvarjali nove delovne pogoje in omogočili razvoj trga. Seveda pa bi Afriki morali omogočiti integracijo v globalni trg.

Med tistimi, ki trdijo, da denar razvitih držav ne pripomore k razvoju Afrike, pa je Donald Kaberuka (ni podatka) predsednik afriške razvojne banke. Ta je mnenja, da bo denar naredil več škode kot koristi, vse dokler bo v Afriki prisotno vprašanje oboroženih konfliktov, slabega vladanja, korupcije ter zunanjega vmešavanja in pomanjkanja avtonomne politike. Za izboljšanje stanja v afriških državah pa ni nujno potrebna več strankarska demokracija, kot trdijo nekateri strokovnjaki, temveč nek pošten dobronameren diktator, ki bo državo potisnil skozi reforme, ki bodo spodbudile ekonomijo (Moyo 2009, 43). Dokaz za to sta Čile in Peru. Morda to res nista državi, kjer bi si človek želel živeti, vendar pa sta voditelja ti dve državi uspešno pripeljala do razvoja ekonomije.

Velik problem, ki bi nujno potreboval čim hitrejše reševanje, pa se nanaša na vodo. Afrika ima veliko reki in jezer, vendar pa bi bilo potrebno vzpostaviti mrežo vodovodov. Tu bi razvite države morale sprejeti izziv in na tem področju bolj aktivno sodelovati z Afriko.

Kajti prav voda je tisti naravni vir, ki bo v naslednjih letih krojil mednarodno politiko in nasploh vse sfere človekovega življenja, tako v Afriki kot drugod po svetu. Tako lahko predvidevamo, da bo prav Nil v bližnji prihodnosti oblikoval politično (ne)stabilnost v Afriki in prav Nil bo razlog za spopade v Afriki.

Namreč populacija v regiji narašča, prav tako pa se Sahara vsako leto pomakne za dobrih sedem kilometrov proti jugu. Zato ni nič čudnega, da se mnogo ljudi odmika proti jugu, s tem pa prihaja do konfliktov z ljudmi, ki so tam že od nekdaj in ščitijo svoje ozemlje. Tako lahko govorimo o tem, da Južni Sudan ni oziroma ne bo le v središču geostrateškega boja za nafto,

ampak tudi za vodo. Po besedah Videmška, naj bi se, ob rastoči proizvodnji in enormnih energetskih potrebah Kitajske, naftna polja Južnega Sudana posušila že čez petnajst let.

Torej bi bilo napačno misliti, da se bodo konflikti v Afriki končali, ko bo tam zmanjkalo nafte. Ravno obratno. Južni Sudan namreč razpolavlja Nil, prav tako so tam največja mokrišča na svetu. Problem oziroma vzrok za konflikt pa se lahko tu pojavi prav zaradi pogodbe iz leta 1959. Po tej pogodbi je bil Nil s strani Velike Britanije tako rekoč podarjen Egiptu in ta je bil tako edini upravičen do izrabljanja reke. In dobro znano je kako uspešen namakalni sistem je imel Egipt skozi celotno zgodovino, kar je pripomoglo k odsotnosti lakote v Egiptu, kar pa ne moremo reči za sosednje države. Poleg pogodbe iz leta 1959, po kateri Egiptu pripada kar 74 odstotkov vsega vodnega bogastva Nila, pa je v veljavi še vedno tudi dogovor iz leta 1929, ki Egiptu omogoča uporabo veta na vse večje energetske projekte na Nilu (Videmšek 2011). Zaradi vseh omenjenih razlogov bi bilo zato smiselno in predvsem nujno, čim hitreje urediti tako vse pogodbe in zakone, kot tudi vso potrebno infrastrukturo za izrabljanje vodnih virov. Na vse zadnje je, pred več kot trideset leti, takratni egiptovski predsednik Anvar Sadat dejal, da je edino kar bi lahko Egipt potegnilo v vojno prav voda. Tudi nekdanji sekretar Združenih narodov je pred leti dejal, da se bodo v prihodnosti vojne v Afriki in Bližnjem Vzhodu netile prav zaradi vode in ne zaradi političnih in ideoloških nestrinjanj (Mukherjee 2009). Torej če bo v prihodnosti poskrbljeno za vodo, potem ne bo prihajalo do konfliktov. In če ne bo konfliktov, potem tudi orožje v Afriki ne bo potrebno. Takrat pa bo čas in priložnost, da se tudi Afrika prične hitreje razvijati.

Velik potencial imajo afriške države tudi v nakazilih. V nakazilih afriških imigrantov, ki si kruh služijo izven afriškega kontinenta. Ti namreč svojim družinam v Afriko pošiljajo del denarja, ki ga zaslužijo v državah kjer živijo. Vendar pa je problem, da si velik del tega denarja prisvojijo različni posrednikih. Podatki kažejo, da na sto poslanih dolarjev, prejemnik v Afriki prejeme le osemdeset dolarjev. Ker s tem ko ljudje prejmejo denar, raste povpraševanje po dobrinah, posledično pa se povečuje tudi število delovnih mest, bi moralo biti v interesu afriških držav, da bi omogočile cenejši prenos nakazil in tako omogočile izboljšanje gospodarstva. Kajti več kot 33 milijonov Afričanov živi izven Afrike, to pa je izredno velik dohodek za Afriko (Moyo 2009, 133).

8 SKLEPNA MISEL

Če pomislimo koliko domorodcev je bilo v času kolonizacije nasilno odpeljanih iz Afrike, koliko afriških življenj je bilo v tem času izgubljenih v pobojih in genocidih, ugotovimo, da je težko govoriti o kakršnihkoli dobrih namerah kolonizatorjev. Ter če samo pomislimo na kakšne načine je Zahod skozi desetletja zaviral razvoj Afrike in na kakšne načine ga zavira danes, se lahko le vprašamo, ali lahko zahodne države sploh kako povrnejo škodo, ki so je afriškemu narodu prizadejale, ali je razvoj Afrike sploh v interesu Zahoda.

Ob dejstvih navedenih v tej nalogi, človek hitro dobi občutek, da razvite države namesto o tem kako bi lahko poplačale svoj dolg do Afrike, raje razmišljajo kako ta kontinent še naprej izkoriščati za lasten razvoj.

Pred petdesetimi leti, po propadu »klasičnega« kolonializma, je bilo pričakovati, da se bo Afriki razvila hitreje kot Azija. Toda v zadnjih desetletjih smo bili priča gospodarski rasti in povečanju bogastva v Aziji, medtem ko danes večji del podsaharske Afrike trpi zaradi relativne gospodarske stagnacije, obsežnih državljanskih nemirov, ter slabih kazalnikov razvoja.

Kot sem prikazal so vsa pomoč in vsa posojila, ki jih nudijo razvite države, zgolj dvorezen meč za afriške države, pa čeprav je denar zanje nujno potreben. Iz opisanih primerov je namreč razvidno, da se države zadolžijo za več desetletij, nekatere verjetno celo nikoli ne bodo sposobne zneske poravnati v celoti. Poleg tega pa s plačilom obresti pravzaprav afriške države financirajo Zahod. Tako si zahodne države zagotovijo konstanten dotok denarja, predvsem pa zaslužek zaradi obresti. Morda bi v določenih primerih lahko govorili, da so interesi darovalca pomoči zgolj moralne in humanitarne narave. Vendar pa je večina teh interesov političnih in gospodarskih. V tem primeru lahko govorimo o razvojni pomoči, pri kateri ima koristi predvsem darovalec.

Iz primerov iz zgodovine je razvidno, da odnos gospodar-hlapec med razvitimi in afriškimi državami obstaja že iz časa kolonializma. Že takrat so se razvite države zavedale, da bodo s tem ko jim bo uspelo zavirati afriški razvoj, lahko nadzorovale afriška ljudstva, trg in seveda surovine.

Enak odnos oziroma status quo pa Zahod ohranja tudi v današnjem času. To jim omogočajo

denarna posojila, ki so skoraj vedno pogojena z različnimi zahtevami, ki pa gredo načeloma na škodo Afrike. Te zahteve tako onemogočajo razvoj Afrike, obenem pa pomenijo veliko prednost za zahodne države. Te namreč v zameno za denarna posojila zahtevajo uveljavitev ali celo razveljavitev določenih zakonov, na ta način pa dobijo tudi moč, da sami postavljajo pravila na področju trgovanja in sodelovanja. Tako še naprej držijo niti razvoja Afrike v svojih rokah.

V oči bode tudi to, da so države, ki se imajo za najbolj razvite in ki naj bi predstavljale nekakšnega varuha na zemlji, v primeru Afrike nekako impotentne. Ne moremo mimo dejstva, da je ta impotentnost vzrok velikih dobičkov, ki se obračajo v Afriki, daleč od oči svetovne javnosti, daleč stran od zakonov kot jih poznamo v tako imenovanih državah prvega sveta.

Seveda se najdejo tudi tisti, ki trdijo, da za vse slabo ne moremo obdolževati le Zahoda, pa čeprav je trenutno stanje v večini posledica požrešnosti ter ideje o superiornosti bele rase še iz časa kolonizacije. Po njihovem mnenju gre del odgovornosti tudi na pleča požrešnih afriških voditeljev in velike stopnje korupcije v teh državah. Pa tudi številnim med sosedskim in državljanskim vojnami gre pripisati del krivde za trenutno stanje. Obenem pa je prav gotovo v Afriki veliko tudi takšnih, ki zgolj sedijo in čakajo na pomoč razvitih držav, saj so se v petdesetih letih nanjo popolnoma navadili in jo imajo za samoumevno. Pa vendar lahko vse to pripišemo posledici zahodne pomoči, s katero Zahod že več desetletji oskrbuje Afriški kontinent.

Zanimivo bi bilo videti, kaj bi se zgodilo, če bi afriški država sporočil, da čez leto ali dve te pomoči ne bo več. Po besedah Dambise Moyo (2009, 144) to ne bi prineslo drastičnih sprememb, prej obratno. Po njenem mnenju stanje v Afriki slabše kot je sedaj, praktično ne more biti. Najverjetneje bi bila to nekakšna šok terapija, ki bi ozavestila Afričane, da morajo sami storiti nekaj za razvoj in ne le čakati na pomoč razvitih držav. Zanimivo je, da so imele države Malavi, Burkina Faso in Burundi, pred tridesetimi leti višji dohodek na prebivalca kot Kitajska. Kitajska pa je danes ena največjih velesil. Ugotovimo lahko, da pomoč ne blaži revščine temveč jo le povečuje.

Je potem takem Afrika obsojena na samo sebe, na svojo revščino in nerazvitost? Je zahdoni svet, kljub želji mnogih, ki si prizadevajo pomagati Afričanom, le nek sočuten asistent pri

dolgem, počasnem umiranju? Ima Zahod, sploh interes Afriki omogočiti, da se pobere in postavi na lastne noge, ali pa so ekonomski interesi veliko večji?

Iz vseh opisanih primerov lahko sklepamo, da se suženjstvo v tem odnosu še ni končalo. Kdo ga bo končal je težko reči, lahko pa trdimo, da dokler bo Afrika bogata z naravnimi viri, bodo tam vedno zahodne države in njihov kapital, ki bo te vire izkoriščal in zaradi njih celo bil vojne.

Problem pri vsem skupaj je v tem, da razvite države nikoli niso zares odgovarjale za svoja dejanja. Kot opisuje Lindquist, so bili kolonizatorji že v tistem času nevidni. Njihovo početje je bilo daleč od metropol in tako skrito javnosti. Vendar pa je danes, ko je zaradi tehnološkega napredka vse dogajanje na črni celini možno spremljati domala po celem svetu, učinek enk. Vsi namreč vemo kaj se dogaja v Afriki, vsi vemo da so tam vojne, da tam velesile tekmujejo za dobičkom, pa vendar se nihče ne zgane, nihče ne odgovarja. Problem ni v vedenju, saj je izobražena javnost vedno vedela za grozote, ki se izvajajo v imenu napredka, civilizacije, demokracije in trga. Še danes je samo v Nigru približno 43.000 ljudi rojenih v suženjstvo (Bales in drugi 2009, 92), vendar pa je na račun bogatenja in lagodnega življenja, zahodnim državam očitno najlažje spregledati negativno dogajanje v Afriki, kjer so tako ali tako tretje razredni državljani.

Dokler na Zahodu ne bo prišlo do revolucije v mišljenju oziroma dokler v Afriki ne bo zmanjkalo čisto vseh surovin, bomo o odnosu med Zahodom in Afriko še vedno lahko govorili kot o sodobnem suženjstvu 21. Stoletja

9 LITERATURA

- BALES, Kevin, Zoe Trodd in Alex Kent Williamson. 2009. *Modern slavery: The secret world of 27 million people*. Oxford: Oneworld.
- BBC. 2009. *Obama speaks of hopes for Africa*. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8145762.stm> (11. marec 2010).
- Brumen, Borut, Nikolai Jeffs in Darij Zadnikar, ur. 2001. Afrika. *Časopis za kritiko znanosti* XXIX (204-205-206). Ljubljana: Študentska založba
- Oneworld guides. 2011. *Child labour guide*. Dostopno prek: <http://uk.oneworld.net/guides/childlabour> (29. februar 2011).
- Copson, Raymond W. 2005. *Africa, the G8, and the Blair initiative*. Dostopno prek: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32796.pdf> (3. april 2011).
- Dye, Dominique. 2009. *Africa and an Arms Trade Treaty*. Dostopno prek: <http://www.armsnetafrica.org/sites/default/files/PAPER191.PDF> (7. maj 2010).
- Edwards, John G. 2005. *Plan to sell gold reserves worries some*. Dostopno prek: http://www.reviewjournal.com/lvrj_home/2005/Jun-11-Sat-2005/news/26703989.html (29. april 2010).
- Hersch, Ernest. 2001. *Child labour rooted in Africa's poverty*. Dostopno prek: <http://www.un.org/ecosocdev/geninfo/afrec/vol15no3/153chil4.htm> (29. februar 2011).
- Jeffs, Nikolai, ur. 2007. *Zbornik postkolonialnih študij*. Ljubljana: Krtina.
- Južnič, Stane. 1980. *Kolonializem in dekolonizacija*. Maribor: Založba Obzorja.
- Kaberuka, Donald. (ni podatka). *Will money solve africa's development problems?* Dostopno prek: http://www.templeton.org/africa/pdfs/bq_africa.pdf (23. februar 2011).
- Kastelic Brane. 2005. Več razvojne pomoči. *Dnevnik.si*, 14. junij Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/129397 (15. december 2010).
- Ki-Zerbro, Joshep. 1977. *Zgodovina Črne Afrike*. Ljubljana: Založba Borec.
- Lindqvist, Sven. 1992. *Iztrebite vse divjake*. Ljubljana: Založba Sanje.
- Lipman, Zada. 2011. *Trade in Hazardous Waste: Environmental Justice Versus Economic Growth*. Dostopno prek: <http://www.ban.org/library/lipman.html> (6. september 2011).
- McClintock, Anne. 2007. Angel napredka: pasti termina »postkolonializem«. V *Zbornik postkolonialnih študija*, ur. Nikolai Jeffs, 415–433. Ljubljana: Krtina.
- Moyo, Dambisa. 2009. *Dead Aid*. London: Allen Lane.
- Mukherjee, Joyanto. 2009. *Water Wars - The African Angle*. Dostopno prek: http://www.strategicforesight.com/water_wars.htm (19. februar 2011).

- Mwenda, Andrew. 2006. *Debt Relief a Moral Hazard*. Dostopno prek: <http://africaunchained.blogspot.com/2006/07/debt-relief-moral-hazard.html> (8. oktober 2010).
- Nationsonline.org. 2011. *Countries of the First World*. Dostopno prek: http://www.nationsonline.org/oneworld/first_world.htm (5. september 2011).
- Nergi, Antonio in Michael Hardt. 2003. *Imperij*. Ljubljana: Študentska založba.
- Nikolaidis, Andrej. 2008. Načrt za Afriko. *Dnevnik.si*, 16. december. Dostopno prek: http://narocanje.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042229962 (14. november 2011).
- Nkrumah, Kwame. 2007. Kdaj, kje, zakaj postkolonialne študije. V *Zbornik postkolonialnih študij*, ur. Nikolai Jeffs, 463. Ljubljana: Krtina.
- Ovsenik, Darja. 2011. *Vsi zahodnjaki smo vojni dobičkarji*. Dostopno prek: http://www.siol.net/slovenija/rubrikon/siolov_intervju/2011/08/tomo_kriznar_vsi_zahodnjaki_smo_vojni_dobickarji.aspx, (5. april 2011).
- Ozmec, Sebastjan. 2007. Tuja ljudstva v slovenskih učbenikih. *Mladina* (29). Dostopno prek: http://www.mladina.si/tednik/200729/clanek/nar--rasizem-sebastijan_ozmec/ (19. september 2011).
- Oxfam international. 2007. *Africa's missing billions*. Dostopno prek: <http://controlarms.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/02/Africas-missing-billions.pdf> (21. avgust 2010).
- Pavček, Tone. 2001. *Juri Muri v Afriki (O fantu, ki se ni maral umivati)*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Perkins, John. 2007. *The secret history of the American empire: economic hit men, jackals, and the truth about global corruption*. USA: Založba Pinguin.
- --- 2010. *The End Of Poverty?* Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=iJ5IjSPsC1Y> (25. marec 2010).
- Peschke, Karl-Heinz. 2005. *Debt crisis and debt relief*. Dostopno prek: <http://itq.sagepub.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/content/70/4/355.full.pdf+html> (17. avgust 2011).
- Posvetovanja Evropskimi Državljanji. 2009. *Simbioza Afrike in Evrope*. Dostopno prek: <http://www.posvetovanja-z-evropskimi-drzavljanji.eu/debate/2059> (19. februar 2011).
- Puri, Shamlil in Kimi Mamtora. *Izkoriščanje otroške delovne sile*. Dostopno prek: http://www.share-international.net/slo/publikacije/arhiv/svet/izkoriscanje_otroske.htm (29. februar 2011).
- Rodney, Waleter. 1982. *How Europe underdeveloped Africa*. Washington: Howerd University Press.
- Sachs, Jeffery D. 2005. *The end of poverty*. London: Založba Penguin.

- Said, Edward W. 1996. *Orientalizem (Zahodnjaški pogledi na Orient)*. Ljubljana: založba.
- --- 2005. *Oblasti povedati resnico*. Ljubljana: založba cf*.
- Sauper, Hubert. 2004. *Darwin`s Nightmare*. Avstrija: Mille et Une Productions.
- Sekljoča, Marko. 2005. *Subvencije - dejavnik neravnovesja mednarodne trgovine*. Dostopno prek: http://users.volja.net/markosj/Subvencije_in_WTO.htm (9. september 2011).
- Shah, Anup. 2005. *G8 Summit 2005 Outcome*. Dostopno prek: <http://www.globalissues.org/artikle/549/g8-summit-2005-outcome> (22. marec 2011).
- Shikwati, James. 2002. *The developing world needs trade, not aid, to help the poor*. Dostopno prek: <http://www.africanliberty.org/?q=node/33> (21. april 2010).
- *Svetovna zgodovina od začetka do danes*. 1976. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Tefera, Eyachew. 2009. »O Afriki drugače«. Predavanje. Dostopno prek: http://www.katedra-on.net/index.php?option=com_content&task=view&id=185&Itemid=102 (5. maj 2010).
- Thompson, Mike. 2005. *Boutros Boutros Ghali Predicts Regional Water Wars*. Dostopno prek: <http://www.overpopulation.com/articles/2005/boutros-boutros-ghali-predicts-regional-water-wars/> (24. februar 2011).
- Videmšek, Boštjan. 2011. Nil, vzrok prihodnjih vojn? *Delo, Sobotna priloga*, 22. januar. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/svet/nil-vzrok-prihodnjih-vojn.html> (19. september 2011).
- Walt, Vivien. 2009. *Why Wealthy Nations Are Stiffing Africa*, *Time*. Dostopno prek: <http://www.time.com/time/business/article/0,8599,1904339,00.html> (2. september 2011).